

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Företagsekonomiska Institutionen

Magisteruppsats
Februari 2006

Miljöredovisning

- är den obligatoriska miljöredovisningen använd och användbar?

Handledare
Erling Green

Författare
Karin Fernström, 810522
Jenny Lindahl, 810308
Emma Persson, 820428

FÖRKORTNINGAR

ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
BFN	Bokföringsnämnden
FAR	Föreningen för revisionsbyråbranschen
FASB	Financial Accounting Standards Board
FEE	Fédération des Experts Comptables Européens
GRI	Global Reporting Initiative
IASB	International Accounting Standards Board
RR	Redovisningsrådet
SOU	Statens Offentliga Utredningar
UNEP	United Nations Environment Programme
ÅRL	Årsredovisningslagen (1995:1554)

SAMMANFATTNING

Uppsatsens titel	Miljöredovisning – är den obligatoriska miljöredovisningen användbar och använd?
Seminariedatum	Den 27 februari 2006
Ämne/kurs	FEK 552 Magisteruppsats, 10 poäng
Författare	Karin Fernström, Jenny Lindahl och Emma Persson
Handledare	Erling Green
Fem nyckelord	Miljöredovisning, Förvaltningsberättelse, Kreditgivare, Placerare, Försäkringsbolag
Syfte	Syftet är att analysera om den obligatoriska miljöinformationen är använd av intressentgrupperna – kreditgivare, placerare och försäkringsbolag, samt att diskutera informationens användbarhet.
Metod	Vårt metod bygger på en övervägande induktiv ansats eftersom det inte finns någon teori som uttryckligen behandlar vårt problemområde. Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod och har inhämtat information till vår uppsats genom att intervjua placerare, kreditgivare, försäkringsbolag, kommun, länsstyrelse och revisorer.
Teoretiska perspektiv	De teoretiska perspektiv som ligger till grund för vår uppsats bygger framförallt på de regler och riktlinjer som finns på området. Vi har även valt att ägna ett kapitel åt informationsanvändarna och kopplingen mellan miljöinformation och affärsrisk.
Empiri	Vår empiri bygger framförallt på personliga intervjuer men även till viss del på studium av årsredovisningar.
Slutsatser	Det har tydligt framkommit att kunskapen om den obligatoriska miljöredovisningen är låg hos målgruppen. Målgruppen anser att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen inte är användbar vid deras ekonomiska beslutsfattande då den är alltför kortfattad. Detta medför att informationen inte heller används. Vi föreslår därför att ett gemensamt miljöinformationssystem upprättas som innefattar sådan information som gör att man kan relatera företagets miljöpåverkan med dess affärsrisk. Därmed tillgodoses målgruppen med relevant miljöinformation.

ABSTRACT

- Title:** Environmental reporting – is the statutory environmental reporting used and useful?
- Seminar date:** February 27th 2006
- Course:** Master thesis in business administration, 10 Swedish credits (15 ECTS)
- Authors:** Karin Fernström, Jenny Lindahl and Emma Persson
- Advisor:** Erling Green
- Key words:** Environmental reporting, Board of director's report, Credit banks, Investors, Insurance companies
- Purpose:** The purpose of our thesis is to analyze if the statutory environmental information is used by the stakeholder groups – credit banks, investors and insurance companies, as well as discuss the usefulness of the information.
- Methodology:** Our method is based on a predominantly inductive approach since there are no theories which explicitly accounts for our area of investigation. We have chosen to do a qualitative investigation and have collected information through interviews with investors, credit banks, insurance companies, a local municipal, the government and auditors.
- Theoretical perspectives:** The theoretical perspectives which our investigation is based on are mainly focused on the rules and guidelines that exist in our area of investigation. Our choice is also to dedicate a chapter to the information users and the connection between environmental information and the business risk.
- Empirical foundation:** The empirical foundation of our thesis is mainly based on personal interviews but to some extent also based on a study of annual reports.
- Conclusions:** Throughout our investigation it has become clear that the knowledge concerning the statutory environmental reporting is low within the target group. None of them believes that the environmental information in the Board of director's report is useful for economic decision-making as the information is being

too undersized. The consequence of this is that the information is not being used. Our suggestion is therefore to set up an environmental information system which relates the environmental influence of the company with the business risk it involves. This would provide the target group with more relevant environmental information.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRKORTNINGAR	2
SAMMANFATTNING	3
ABSTRACT	4
1. INLEDNING	9
1. INLEDNING	9
1.1 INTRODUKTION TILL ÄMNET.....	9
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	10
1.3 SYFTE.....	12
1.4 MÅLGRUPP.....	12
1.5 FORTSATT DISPOSITION.....	13
2. METOD	14
2.1 ÄMNESVAL.....	14
2.2 PERSONLIG REFERENSRAM.....	14
2.3 METODOLOGISKA STÄLLNINGSTAGANDEN.....	15
2.3.1 <i>Induktiv och deduktiv metod</i>	15
2.3.2 <i>Kvalitativ metod</i>	15
2.4 DATAINSAMLING.....	16
2.4.1 <i>Publicerade källor</i>	16
2.4.2 <i>Empiriinsamling</i>	17
3. AKTUELLA REGLER & RIKTLINJER	20
3.1 ÅRSREDOVISNINGEN.....	20
3.1.1 <i>Förvaltningsberättelsen</i>	21
3.1.2 <i>Redovisningsprinciper</i>	21
3.1.3 <i>Kvalitativa kriterier enligt IASB/FASB</i>	22
3.2 LAG OCH RIKTLINJER KRING MILJÖREDOVISNING.....	23
3.2.1 <i>BFNs riktlinjer</i>	24
3.2.2 <i>Miljöbalken</i>	25
3.2.3 <i>Verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga</i>	25
3.3 ALLMÄNT OM REVISION OCH REVISIONSBERÄTTELSEN.....	27
3.4 MILJÖREDOVISNING UTOMLANDS.....	28
3.4.1 <i>FEE</i>	28
3.4.2 <i>Global Reporting Initiative</i>	29
3.4.3 <i>ADVANCE Project</i>	30
3.4.4 <i>Lagstiftningen i Danmark och Norge</i>	31
4. INFORMATIONSANVÄNDARNA	32
4.1 KAPITALMARKNADSPERSPEKTIVET.....	32
4.2 INTRESSENT- OCH LEGITIMITETSTEORI.....	33

4.2.1	<i>Intressentteori</i>	33
4.2.2	<i>Legitimitetsteori</i>	35
4.3	MÅLGRUPPENS MILJÖINFORMATIONSBEHOV	36
4.3.1	<i>Kopplingen mellan miljöinformation och affärsrisk/affärsmöjlighet</i>	36
4.3.2	<i>Kreditgivarens miljöinformationsbehov</i>	38
4.3.3	<i>Placerarens miljöinformationsbehov</i>	39
4.3.4	<i>Försäkringsgivarens miljöinformationsbehov</i>	39
4.4	TIDIGARE GJORDA UNDERSÖKNINGAR	40
5.	EMPIRI	42
5.1	KREDITGIVARE	42
5.1.1	<i>Banktjänsteman A</i>	42
5.1.2	<i>Banktjänsteman B</i>	43
5.1.3	<i>Banktjänsteman C</i>	45
5.2	FÖRSÄKRINGSBOLAG	46
5.2.1	<i>Försäkringsgivare D</i>	46
5.2.2	<i>Försäkringsgivare E</i>	47
5.2.3	<i>Försäkringsgivare F & G</i>	47
5.3	PLACERARE	49
5.3.1	<i>Placerare H</i>	49
5.3.2	<i>Placerare I</i>	50
5.3.3	<i>Placerare J</i>	51
5.4	KOMMUN OCH LÄNSSTYRELSE	52
5.4.1	<i>Respondent K</i>	52
5.4.2	<i>Respondent L</i>	53
5.5	REVISORER	55
5.5.1	<i>Revisor M</i>	55
5.5.2	<i>Revisor N</i>	56
5.5.3	<i>Revisor O</i>	57
5.5.4	<i>Revisor P</i>	58
5.6	STUDIUM AV ÅRSREDOVISNINGAR	59
6.	ANALYS	62
6.1	INLEDNING	62
6.2	BETYDELSEN AV MILJÖINFORMATIONEN I FÖRVALTNINGSBERÄTTELSEN FÖR MÅLGRUPPEN	64
6.2.1	<i>Kreditgivare</i>	64
6.2.2	<i>Försäkringsgivare</i>	65
6.2.3	<i>Placerare</i>	65
6.2.4	<i>Analys av målgruppen</i>	66
6.3	MYNDIGHETERS INFORMATION SOM KAN VARA TILL NYTTA FÖR MÅLGRUPPEN	67
6.4	REVISORNS INSTÄLLNING TILL DEN OBLIGATORISKA MILJÖREDOVISNINGEN	68
6.5	SAMMANFATTANDE ANALYS	69
7.	AVSLUTANDE DISKUSSION	73
7.1	SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	73
7.2	FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER	75

8. KÄLLFÖRTECKNING.....	76
BILAGA 1 - FRÅGOR TILL RESPONDENTER	79
BILAGA 2 - EXCELBLAD	82

1. Inledning

Kapitlet inleds med en generell beskrivning av vårt valda ämne. Denna beskrivning tjänar som underlag för att skapa en grundförståelse hos läsaren så att denne på ett bättre sätt ska kunna tillgodogöra sig uppsatsens innehåll. Efter introduktionen följer vår problemdiskussion där vi tar upp relevanta aspekter inom miljöredovisningen. Problemdiskussionen mynnar sedan ut i centrala frågeställningar och vårt syfte. Vidare presenterar vi den målgrupp som uppsatsen vänder sig till samt de avgränsningar vi valt att göra. Kapitlet avslutas med en kapiteldisposition.

1.1 Introduktion till ämnet

Miljöförstöring räknas till ett av vår tids största problem. Det faktum att vi bara har ett jordklot gör att det ligger i allas intresse att värna om detta. När man talar om miljöförstöring är det framför allt växthuseffekt och klimatförändringar, skövling av regnskog, förorening av öppna vatten och vattendrag samt luftföroreningar man tänker på. (10, s. 333) För att nuvarande och kommande generationer ska kunna åtnjuta en hälsosam miljö är det av stor betydelse att ta ett kollektivt ansvar för att minska antalet miljöförstörande aktiviteter. Människan måste alltså ha sitt miljöansvar i åtanke och inte nyttomaximera egna intressen på bekostnad av en hållbar utveckling. (23a)

I början på 90-talet inträffade en del miljöskandaler vilket ledde till att ryktet hos vissa industrier blev svårtat, även för de företag som inte var inblandade i skandalerna. För att skydda sitt rykte och försöka avvärja den negativa uppmärksamheten gav sig då företagen in i miljödebatten med hjälp av miljöredovisning. (7, s. 44)

Olika miljöskandaler har gjort att miljödebatten under det senaste decenniet har varit livlig och det har utövats påtryckningar på företagen att ta sitt ansvar. Detta har resulterat i att en stor andel av de svenska storföretagen på frivillig basis lämnat omfattande miljöinformation i sina årsredovisningar och i separata miljöbilagor. (26, s. 24) Den frivilliga informationen har dock sett olika ut beroende på det enskilda företagets situation, vilket har medfört att en jämförelse mellan olika företag har varit svår att genomföra. (12, s. 46) Miljöinformationen som presenteras av företagen är till för att intressenterna ska kunna bedöma företagets framtida värde och dess ekonomiska utvecklingsmöjligheter. Att företagen publicerar frivillig miljöinformation kan också i vissa fall ses som en ren marknadsföringsåtgärd för att skapa en bra företagsimage. (34, s. 37) Genom att frivilligt redovisa företagets miljöarbete målar man upp en bild av ett engagerat företag och företaget kan samtidigt leda iväg uppmärksamheten från frågor av mer besvärlig natur. (7, s. 44)

På både nationell och internationell nivå har åtgärder vidtagits och det har skett en utveckling inom miljöekonomi, miljöredovisning och miljörevision. Detta grundar sig i att miljöfrågor har fått hög prioritet runt om i världen. (26, s. 24) Länderna har sinsemellan olika lagar vad gäller miljöredovisning. I våra nordiska grannländer finns ett krav på obligatorisk miljöinformation och den norska lagstiftningen har fått stå modell för den svenska regleringen. (12, s. 47)

Den första januari 1999 infördes en ny bestämmelse i ÅRL som innebär att tillstånds- och anmälningspliktiga svenska företag i förvaltningsberättelsen har en skyldighet att redogöra för företagets påverkan på den yttre miljön. (9, s. 40) Enligt regeringens proposition 1996/97: 167 är syftet med denna bestämmelse att öka bolagens miljöinformation i årsredovisningen för att förse marknaden med ett mer rättvisande och tydligare beslutsunderlag. Denna information ska ligga till grund för utomstående intressenters bedömning av företagets finansiella utvecklingsförmåga på lång sikt. (25, s. 42) Målgruppen för miljöinformationen är primärt de som har någon form av finansiell påverkan på verksamheten det vill säga placerare, kreditgivare och försäkringsbolag. (27, s. 38) Kravet på den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen är absolut och något väsentlighetskrav finns inte. Avvikelse från lagen skall därför påpekas av revisorn i revisionsberättelsen. (9, s. 19) Som tidigare nämnts har många företag länge presenterat frivillig miljöinformation i årsredovisningen och efter lagens införande väljer fortfarande många företag att presentera denna frivilliga miljöinformation.

Det ligger i allas intresse att enas i kampen mot miljöförstöring och genom att kräva en tydligare redogörelse för företagets yttre miljöpåverkan ökar man allmänhetens medvetenhet och insikt i företagets verksamhet. Offentligheten kan antas utgöra ett påtryckningsmedel för företagen och få dem att sträva efter en reduktion av deras yttre miljöpåverkan.

1.2 Problemdiskussion

Snart sju år efter införandet av den nya bestämmelsen i ÅRL är det mycket som tyder på att miljöinformationen i olika bolags årsredovisningar är bristfällig. Det har i flera undersökningar framkommit att både företagen och deras revisorer inte är fullt införstådda med vilka regler som gäller. (31, s. 27)

BFN ger i uttalandet BFN U98: 2 - *Miljöinformation i förvaltningsberättelsen* vägledning om vilken miljöinformation som bör avges i förvaltningsberättelsen. Uttalandet anger vilka upplysningar som bör lämnas men det är inte rättsligt bindande. Denna vägledning är tänkt att vara till hjälp för företag och för revisorer vid upprättande och granskning av den lagstadgade miljöinformationen i förvaltningsberättelsen.

Syftet med lagstiftningen är att tillgodose utomstående intressenter med underlag för att bättre kunna bedöma företagets långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga. I SOU 1997:4 - *Förbättrad miljöinformation* framgår att främst kreditgivare, placerare och försäkringsgivare¹ innan lagens införande hade ett växande och otillfredsställt behov av miljöinformation vid sitt beslutsfattande. (36, s. 11) Detta gör att vi riktar vårt intresse mot dessa tre grupper för att undersöka om de har användning av den obligatoriska miljöinformationen samt om de använder den. Om nu målgruppen inte använder den obligatoriska miljöinformationen, beror det då på att den inte är användbar?

För att underlätta för intressenternas bedömning av olika företags finansiella ställning måste miljöinformationen vara begriplig, relevant, tillförlitlig och jämförbar. Dessa fyra kvalitativa egenskaper som redovisning i allmänhet måste leva upp till återfinns såväl i RRs som i IASBs referensram. (3, s. 168)

Trots BFNs vägledning har det visat sig att företagens miljöinformation på många sätt skiljer sig åt mellan bolag samt inom bolagen från år till år. Detta gör att jämförbarhetskriteriet inte uppfylls. Vi anser det anmärkningsvärt att olika företag och deras revisorer gör så olika tolkningar av ÅRL. Grundar sig dessa skillnader i okunskap eller omedvetenhet? Man bör ha i åtanke att miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen skiljer sig åt i förhållande till den information som intressenterna normalt sett tar del av.

I en artikel i Balans frågar sig Fredrik Ljungdahl och Henrik Dahlström om miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är användbar för den avsedda målgruppen. De påstår utan stöd av en större empirisk undersökning att miljöinformationen enligt ÅRLs krav varken är relevant, jämförbar eller tillförlitlig. I deras artikel hänvisar de till att den primära målgruppen för miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är bolagets aktieägare. (30, s. 43) Enligt förarbetena till lagen om den obligatoriska miljöredovisningen kom lagen till för att tillgodose kreditgivare, placerare och försäkringsgivare med ett bättre beslutsunderlag och det är dessa tre grupper som i förarbetena uttalas vara målgruppen. Fortsättningsvis är det dessa tre grupper vi menar när vi talar om målgruppen.

Vi anser att det är av stor relevans att genomföra en studie där vi undersöker om miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är användbar och användbar för den avsedda målgruppen.

I föreliggande uppsats har vi valt att fokusera på följande frågeställningar:

- Har miljöinformationen i förvaltningsberättelsen någon betydelse för kreditgivare, placerare och försäkringsgivare, dvs. målgruppen?
- Har berörda myndigheter relevant information som skulle kunna vara till nytta för kreditgivare, placerare och försäkringsbolag?

---

¹ Benämningen *försäkringsgivare* används i förarbetena till lagen och likställs med försäkringsbolag och försäkringstecknare.

- Vad är revisorns inställning till den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen?

1.3 Syfte

Syftet är att analysera om den obligatoriska miljöinformationen är använd av intressentgrupperna – kreditgivare, placerare och försäkringsbolag, samt att diskutera informationens användbarhet.

1.4 Målgrupp

Denna uppsats vänder sig i första hand till företag som är tillstånds- och anmälningspliktiga samt berörda myndigheter. Uppsatsen vänder sig även till den lagstiftande makten och andra personer med intresse för ämnet. För att på bästa sätt kunna tillgodogöra sig uppsatsens innehåll underlättar det om läsaren har en viss ekonomisk förkunskap.

1.5 Fortsatt disposition

- Kapitel 2** Här presenteras vår metodansats som ligger till grund för vår uppsats. Vi presenterar vårt val av ämne och beskriver våra personliga referensramar. Vidare förs en diskussion om våra metodologiska ställningstaganden beträffande induktiv och deduktiv metod samt vårt val av kvalitativ metodansats. Slutligen görs en beskrivning av vårt tillvägagångssätt vid empiriinsamlingen.
- Kapitel 3** I kapitel tre behandlas aktuella regler. Vi går igenom innehållet i årsredovisningen, bestämmelserna kring den obligatoriska miljöredovisningen, de kvalitativa kriterierna enligt IASB/FASB. Kapitlet avslutas med en allmän genomgång av revision och revisionsberättelsen.
- Kapitel 4** Kapitel fyra beskriver kapitalmarknadsperspektivet, vilket idag är det dominerande synsättet inom redovisning. Här redogörs också för intressentteorin och legitimitetsteorin samt det miljöinformationsbehov som finns hos målgruppen. Avslutningsvis beskrivs ett antal tidigare gjorda undersökningar, gällande miljöredovisning.
- Kapitel 5** Kapitel fem är en sammanställning av de intervjuer vi genomfört. Efter varje intervju följer en analyserande sammanfattning där vi tar upp de viktigaste punkterna. Kapitlet avslutas med en undersökning vi gjort av ett antal företags årsredovisningar för att se hur väl dessa uppfyller BFNs krav vad gäller den obligatoriska miljöredovisningen.
- Kapitel 6** I kapitel sex presenteras vår analys av vår insamlade empiri . Vi kommer även att presentera och förklara det Excelblad som vi valt att utarbeta för att på bästa sätt kunna analysera vår empiri. För att underlätta för läsaren avslutas sedan kapitlet med en sammanfattning av vad vi har kommit fram till under vår analys.
- Kapitel 7** Kapitel sju innehåller en redogörelse för de slutsatser vi har kommit fram till under uppsatsens gång. Vi kommer även att ägna ett stycke till förslag på studier där vi tar upp andra intressanta synvinklar av miljöredovisning.

2. Metod

Föreliggande kapitel behandlar en genomgång av hur vi gått tillväga vid datainsamlingen för vårt empiriska underlag. En beskrivning görs av vårt ämnesval och våra personliga referensramar som legat i bakgrunden vid den empiriska undersökningen. Därefter behandlas våra metodologiska ställningstaganden för vår empiriinsamling där vi för en diskussion kring vårt val av deduktion/induktion samt kvalitativ metod. Slutligen beskrivs vårt tillvägagångssätt vid insamlingen av data, vilka källor vi tagit del av och hur intervjuerna med våra respondenter genomförts.

2.1 Ämnesval

I samband med studier på magisternivå väcktes vårt intresse för miljöredovisning. Detta var ett av de aktuella ämnen som diskuterades under kursens gång och vi kände att vi ville fördjupa oss ytterligare inom området. När vi under magisterkursen studerade olika årsredovisningar framgick det att miljön och det sociala ansvaret betonades.

Den pågående miljödebatten i samhället gör att ämnesvalet känns aktuellt och relevant. Efter att ha tagit del av åtskilliga artiklar i FARs tidskrift *Balans* fick vi större insikt i hur utvecklingen inom miljöredovisning har sett ut de senaste åren samt den problematik som existerar på området. Runt om i världen har länder organiserat sig för att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling på miljöområdet och i Sverige ser vi bl a uttryck för denna strävan i och med det lagtillägg i ÅRL som kom år 1999. Det har antytts att den obligatoriska miljöredovisningen inte alltid tjänar sitt syfte varför vi tycker att detta ämne känns mycket intressant att studera.

2.2 Personlig referensram

Alla människor bär på en egen personlig referensram. Denna referensram består av olika medvetna och omedvetna antaganden om hur verkligheten ser ut. Det är människans föreställningsram som avgör en människas värderingar och uppfattning om vad som är rätt och fel. Föreställningsramen växer fram genom bland annat uppföstran, erfarenheter och utbildning. Det är viktigt för oss som uppsatsskribenter att vara medvetna om våra egna föreställningsramar då dessa påverkar vårt arbete. (32, s. 57) Gemensamt för oss i gruppen är att vi har en likartad förförståelse på grund av vår

utbildning inom redovisning på kandidat- och magisternivå vid Lunds universitet. Dessutom har vi liknande tidigare arbetslivserfarenheter och uppväxtförhållanden. Då våra utbildningar i stort sett är identiska finns risken att vi angriper problem på ett likartat sätt och därmed riskerar att missa någon viktig infallsvinkel. Detta har vi haft i åtanke och har därför försökt ha en öppen ansats i diskussioner med vår handledare och andra personer med kunskap inom vårt valda ämne.

2.3 Metodologiska ställningstaganden

2.3.1 Induktiv och deduktiv metod

För att uppnå syftet med föreliggande uppsats behöver vi ett empiriskt material. Det finns två olika tillvägagångssätt för att skapa sig en bild av verkligheten. Dessa två tillvägagångssätt benämns deduktiv och induktiv metod. I den deduktiva metoden utgår man ifrån befintlig teori med syftet att testa, förstärka, omkullkasta eller förfina denna. Vid ett induktivt angreppssätt tar man däremot utgångspunkt i empirin och här är syftet att bygga upp ny kunskap. (3, s. 31) Vi har valt att använda oss av en övervägande induktiv ansats eftersom det inte finns någon teori som uttryckligen behandlar vårt problemområde. Den information vi behöver finns att inhämta hos placerare, kreditgivare, försäkringsbolag, kommun, länsstyrelse och revisorer.

För att skapa oss en grundförståelse för miljöredovisning har vår teoretiska referensram skapats genom att ta del av böcker, artiklar, årsredovisningar, tidigare gjorda undersökningar, uppsatser och lagar. Det var en självklarhet att ta del av viss teori innan genomförandet av den empiriska undersökningen och vi är medvetna om att detta innebär att vi inte till fullo använder oss av en induktiv metod. I praktiken har det varit svårt för oss att göra en åtskillnad mellan ett induktivt respektive deduktivt angreppssätt då de båda metoderna är invävda i varandra och behövs i olika stadier av undersökningen. (2, s. 30) Då det är den empiriska undersökningen som kommer att ligga till grund för analys och slutsats anser vi att vår metod bygger på den induktiva ansatsen.

2.3.2 Kvalitativ metod

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod det vill säga vi har huvudsakligen samlat in information i form av ord. Vi har valt denna metod för att vi vill skapa en förståelse snarare än att få fram en exakt förklaring. Därför är denna metod bäst för att angripa vårt problem. För att uppfylla uppsatsens syfte vill vi fånga olika grupper uppfattningar och vi tror att en personlig kontakt gör att vi får en detaljerad bild av

verkligheten. Detta för att under analysen kunna göra en så autentisk återgivning som möjligt. (11, s. 92 ff.)

En nackdel med den kvalitativa metoden är att den kräver stora resurser i form av tid. Vi har därför blivit tvungna att begränsa oss till 15 intervjuer. En annan nackdel är att vi får in mycket information som kan vara svår att tolka med tanke på dess nyansrikedom och komplexa beskaffenhet. (24, s. 143 ff.)

2.4 Datainsamling

För att kunna genomföra vår undersökning behövde vi läsa in oss på ämnet och skaffa oss fakta. Dessa fakta utgör grunden för vår problemdiskussion och vårt syfte. Under en treveckorsperiod ägnade vi oss uteslutande åt att samla in information. Detta informationsunderlag påverkade självklart den analys och de tolkningar vi sedan gjorde. Under hela informationssökningsfasen hade vi i åtanke att kostnaden inte fick överstiga nyttan.

2.4.1 Publicerade källor

De publicerade källor som utgör faktagrunden i vår uppsats är i första hand publicerade artiklar i *Balans*. Anledningen till att vi valde att studera artiklar i tidskriften *Balans* grundar sig i att den är en välrenommerad facktidsskrift som behandlar den aktuella debatten. Enligt vår mening är tidskriftens innehåll ofta av mycket hög kvalitet och ofta är det framstående experter och mycket kompetenta personer som författar många av artiklarna. Vi studerade artiklar från år 1998 och framåt och anledningen till att vi gick tillbaka så långt i tiden var att vi ville ta del av den pågående debatten innan det blev obligatoriskt för tillstånds- och anmälningspliktiga företag att i förvaltningsberättelsen redovisa påverkan på den yttre miljön.

Artiklarna hänvisade till många intressanta källor och det var en självklarhet att följa upp dessa hänvisningar. Hänvisningar gjordes bland annat till förarbeten och lagrum. För oss var det viktigt att ta del av förarbetena då vi ville ta reda på lagstiftarens grundtanke med lagen. Lagrummen var viktiga för oss att ta del av då vi bygger vår undersökning på den reglerade delen av miljöredovisningen.

En viktig inspirationskälla under uppsatsens gång har varit Fredrik Ljungdahls avhandling – *Miljöredovisning i svenska börsbolag*. Denna avhandling belyste många intressanta aspekter vilka vi har haft i åtanke under uppsatsens gång. Vi har även tagit del av tidigare uppsatser som behandlar området miljöredovisning för att försäkra oss om att ingen liknande undersökning gjorts tidigare.

Det har också varit naturligt för oss att ta del av relevant litteratur som behandlar aktuella teoriområden.

Vi har valt att även beakta den internationella aspekten i vår uppsats då detta influerar både lagstiftningen och normgivning i Sverige. En annan anledning till att vi beaktar den internationella aspekten är att företagen idag lever i en allt mer global miljö där det är viktigt att anpassa sig till kraven på den internationella arenan. Vi har valt att studera några speciellt framträdande internationella organisationer som arbetar med miljöfrågor och som verkar för utformning av riktlinjer för hur miljöredovisningen bör utformas. Dessa organisationer är FEE, GRI och ADVANCE project. Vi har hämtat information från respektive organisations hemsida.

2.4.2 Empiriinsamling

Studier av årsredovisningar

Inledningsvis intresserade vi oss för huruvida företagen uppfyllde kraven i den obligatoriska miljöredovisningen. Vår ambition var att studera 100 tillstånds- och anmälningsskyldiga företag i Skåne-regionen och titta på deras årsredovisning samma år som lagtillägget kom, dvs. 1999, och årsredovisningen för 2004 för att se hur utvecklingen av den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen ser ut. Detta på grund av att det i debatten framkommit att många företag brister i den obligatoriska miljöredovisningen.

Vi vände oss till Länsstyrelsen i Skåne för att få tag på ett register över tillståndsskyldiga företag i Skåne. På denna lista återfanns många mindre företag och det visade sig förenat med påtaglig svårighet att få tag på deras årsredovisningar då dessa företag sällan hade en hemsida och i det fall det fanns en hemsida fanns inte årsredovisningen tillgänglig på denna. Enda sättet för oss att få tag på dessa årsredovisningar hade varit att beställa dessa från Bolagsverket mot betalning. Vi gjorde en avvägning och tyckte att kostnaden i alltför hög grad översteg nyttan. Vi koncentrerade oss då på att undersöka de större börsnoterade bolagen då de nästan alltid publicerar sina årsredovisningar på hemsidan. Efter att ha studerat ett 20-tal företags årsredovisningar år 1999 och 2004 märkte vi att det inte fanns några större brister i den obligatoriska rapporteringen i förvaltningsberättelsen när det gäller miljöredovisning. Vi kunde inte heller utläsa någon större förändring från 1999. Det visade sig att de allra flesta av företagen presenterar frivillig information i årsredovisningen.

Ovanstående gjorde att vi förkastade vår initiala frågeställning och vi blev tvungna att tänka om och söka nya infallsvinklar på vårt problemområde. Vi har dock valt att presentera resultatet av vår undersökning i empirikapitlet då detta är intressant för vår analys.

Intervju

Då vi valt att använda oss av en kvalitativ metod anser vi att den individuella öppna intervjun passar vårt syfte bäst. Detta på grund av att vi vill undersöka enskilda individers inställningar och uppfattningar. (24, s. 159 ff.) Så långt det är möjligt har vår ambition varit att genomföra personliga intervjuer men på grund av geografiskt avstånd och tidsbrist har vi i vissa fall även varit tvungna att genomföra telefonintervjuer. Vi har sammanlagt genomfört 15 intervjuer med 16 respondenter. Av dessa har åtta varit besöksintervjuer och sju intervjuer har skett över telefon.

Vi har valt att intervjua målgruppen för den obligatoriska miljöredovisningen:

- Kreditgivare
- Placerare
- Försäkringsgivare

För att kunna behandla vårt problemområde utifrån ett bredare perspektiv har vi också valt att intervjua två andra grupper som är insatta i miljöarbetet eller som berörs av lagstiftningen:

- Kommun & Länsstyrelse
- Revisorer

Anledningen till att vi valde att intervjua kreditgivare, placerare och försäkringsgivare var att dessa enligt förarbetena till lagen som reglerar den obligatoriska miljöredovisningen är den primära målgruppen för informationen. Syftet med lagen är att tillgodose dessa tre grupper med ett bättre beslutsunderlag vid bedömningen av ett företags långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga. (37, s. 30) Att vi valt att intervjua kommun och länsstyrelse har att göra med att företag som är tillstånds- och/eller anmälningspliktiga årligen skickar in miljörapporter till antingen kommunen eller länsstyrelsen beroende på omfattningen av den miljöpåverkande verksamheten. Således har dessa mycket information om företagens miljöpåverkan. Slutligen har vi även valt att intervjua revisorer eftersom dessa ska kvalitetssäkra den miljöinformation som efter lagens införande ska presenteras i förvaltningsberättelsen. Det var nödvändigt att anpassa intervjufrågorna till respektive grupp, se bilaga 1.

Urval & genomförande

Med kreditgivare, placerare och försäkringsgivare valde vi att genomföra nio intervjuer. Beträffande kreditgivare och försäkringsgivare kontaktade vi de största bankerna och försäkringsbolagen. Vi blev hänvisade till de personer vi intervjuade då dessa framför allt arbetade mot företag. Placerarna valde vi med hjälp av telefonkatalogen samt genom kontakter.

Vi valde en kommun på grundval av geografisk tillgänglighet då vi ville ha en personlig intervju. Personen vi intervjuade är miljöinspektör och hade stor kunskap inom förfarandet med tillstånds- och anmälningspliktiga företag. Vi valde här att begränsa oss till en intervju då vi blev informerade om att förfarandet till stor del ser likadant ut i varje kommun. Vi gjorde även en telefonintervju med en handläggare på Länsstyrelsen då de inte hade möjlighet att ta emot oss för en personlig intervju. Även här valde vi att begränsa oss till en intervju då vi också här blev informerade om att förfarandet ser likadant ut i varje länsstyrelse. Vi kände att fler intervjuer med kommun och Länsstyrelse inte hade tillfört något ytterligare till uppsatsen.

Vi valde att intervjua fyra revisorer på de största revisionsbyråerna. Alla revisorer utom en är auktoriserade och alla har lång arbetslivserfarenhet och arbetar med tillstånds- och anmälningspliktiga företag. Samtliga intervjuer var personliga.

Vid telefonintervjuer använde vi oss av högtalartelefon för att samtliga gruppmedlemmar skulle kunna föra anteckningar och ta del av respondentens svar. Den största fördelen vi upplevde med den personliga intervjun var att det lättare gick att skapa en bra kontakt med respondenten och att det var naturligare för respondenten att öppna upp sig än om intervjun skedde över telefon. Vi upplevde även att det var lättare att ställa följdfrågor och föra en mer djuplodande dialog. Anledningen till att vi inte använde oss av en bandspelare vid intervjusituationen är att vissa personer kan känna sig hämmade av detta. (24, s. 166) Vi valde istället att samtliga gruppmedlemmar skulle närvara vid intervjutillfället och aktivt föra anteckningar.

Innan vi påbörjade intervjuerna upplyste vi varje respondent om att dennes svar skulle vara helt anonymt för att främja uppriktigheten i svaren.

Intervjuns nackdelar

Vi är medvetna om att det finns vissa nackdelar med kvalitativa intervjuer. En av de stora nackdelarna med intervjuerna är den så kallade intervjuareffekten vilket innebär att intervjupersonen påverkas av intervjuarens utseende och uppträdande och svarar det han tror intervjuaren vill höra. (35, s. 87-88) Vi är medvetna om detta och har försökt vara så neutrala som möjligt under intervjun.

En annan nackdel med intervjuer är att det är resurs- och tidskrävande. Detta har gjort att vi var tvungna att begränsa oss till 15 intervjuer.

3. Aktuella regler & riktlinjer

Föreliggande kapitel behandlar inledningsvis årsredovisningens funktion och utformning. Därefter följer en genomgång av olika redovisningsprinciper. Kapitlet innehåller även en genomgång av reglerna som behandlar den obligatoriska miljöinformationen. Vidare följer en presentation av IASBs kvalitativa egenskaper. Vi redogör för revisorns arbete och vilka krav som ställs på honom vid granskning av miljöredovisningen och slutligen tar vi upp miljöredovisning utomlands.

3.1 Årsredovisningen

Alla företag som är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen skall efter varje avslutat räkenskapsår avsluta den löpande bokföring med ett årsbokslut eller en årsredovisning. Årsredovisningen utgör ett kommunikationsmedel för aktieägare och andra intressenter.

En årsredovisning skall bestå av följande (8a, s. 247):

- Balansräkning
- Resultaträkning
- Noter
- Förvaltningsberättelse
- eventuellt en finansieringsanalys

Årsredovisningen skall undertecknas av VD och samtliga styrelseledamöter och den skall därefter sändas till Bolagsverket. I och med att årsredovisningen skickas till Bolagsverket blir den offentlig. Det är också vanligt förekommande att olika intressenter erhåller årsredovisningen direkt via utskick från företaget. Aktieägarnas behov av årsredovisningen varierar från fall till fall. I börsnoterade företag kan årsredovisningen och dess utformning vara av stor vikt då den ofta kommenteras och refereras till i media. I mindre företag utgör årsredovisningen ofta ett styr- och kontrollinstrument. För de anställda utgör årsredovisningen en informationskälla om det egna företaget.

I ÅRL återfinns de grundläggande reglerna om årsredovisningen. Dessa regler förtydligas eller kompletteras ofta av de normgivande organen BFN, RR och FAR. Generellt sett gäller samma regler för alla företag, det finns dock vissa undantag för mindre företag. (38, s. 197 ff.)

Årsredovisningen utgör en viktig informationskälla till bolagets intressenter och innehållsmässigt varierar årsredovisningarna mycket från företag till företag. Börsnoterade företag brukar ofta avge omfattande frivillig information vid sidan om den lagstadgade. Generellt kan man säga att årsredovisningen bör ge en så utförlig information att intressenterna får ett erforderligt underlag för bedömningen av företagets nuvarande och framtida ekonomiska situation. (38, s. 217)

3.1.1 Förvaltningsberättelsen

De företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt lagregleringen i ÅRL är i och med detta även skyldiga att lämna förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen regleras i ÅRL kapitel 6 och syftar till att lämna viktiga upplysningar som med tanke på dess form inte lämpligen kan tas in i resultat- och balansräkningen men som ändå bör offentliggöras. (38, s. 212) Enligt ÅRL kap 6 1§ ska förvaltningsberättelsen ”innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat”.

Förvaltningsberättelsen utgör ett viktigt komplement till övriga delar av årsredovisningen så att läsaren ska kunna bilda sig en uppfattning om hur företaget presterar idag och hur dess utvecklingsmöjligheter ser ut i framtiden. Revisorn skall förutom att granska resultat- och balansräkning även granska förvaltningsberättelsen och undersöka om den uppfyller de krav som regleras i ÅRL kapitel 6. (3, s. 359)

3.1.2 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen skall upprättas enligt de redovisningsprinciper som återfinns i ÅRL andra kapitlet, vilka är redovisningens grundstenar (3, s. 155). Utifrån dessa ställs krav på att årsredovisningen skall vara upprättad på ett *överskådligt* sätt och *i enlighet med god redovisningssed*. Vidare skall balans- och resultaträkningen tillsammans med noterna upprättas som en helhet och på ett sådant sätt att de ger en *rättvisande bild* av företagets ställning och resultat. Med anledning av detta kan det komma att vara relevant att lämna tilläggsupplysningar för att tillgodose kravet om rättvisande bild. (8a, s. 247)

Att årsredovisningen skall vara upprättad på ett överskådligt sätt innebär att informationen ska presenteras på ett lättillgängligt, relevant och systematiskt sätt som främjar möjligheten för läsaren att skapa sig en överskådlig syn av materialet. God redovisningssed är ett uttryck för rådande redovisningsstandard vilken grundar sig på lag, praxis och rekommendationer och som innebär en skyldighet att följa lagen och de principer som där nämns. (8b, s. 1214) Vad gäller kravet på rättvisande bild ska årsredovisningen inte bara vara sann utan också rimlig så att läsaren inte vilseleds. Det

finns i undantagsfall en möjlighet att frångå råd och rekommendationer i syfte att tillgodose kravet på rättvisande bild.

Utöver ovan beskrivna principer ska även *fortlevnadsprincipen*, och *försiktighetsprincipen*, bland fem andra grundläggande principer, iakttas vid upprättandet av årsredovisningen. Fortlevnadsprincipen ställer företagets vinstpotential samt redovisningens periodiseringsproblem i fokus och kan sägas vara en av de mest betydelsefulla principerna. Försiktighetsprincipen skall iakttas i samband med värderingen av de olika posterna och har i Sverige sedan länge haft en stark förankring som redovisningsprincip. (3, s. 155-160)

3.1.3 Kvalitativa kriterier enligt IASB/FASB

I FASBs föreställningsram anges en del kvalitativa kriterier som redovisningen ska leva upp till, bland annat kravet på relevans, tillförlitlighet, begriplighet och jämförbarhet. (16) Dessa kriterier anges även i IASBs föreställningsram vilken i stort sett bygger på FASBs ram. De redovisningsprinciper som står nämnda i ÅRL är en grundbult för redovisningens uppbyggnad. Dock är det professionens så kallade föreställningsramar som oftast får stå som utgångspunkt för den moderna normgivningen då nya normer ska formis och gamla normer revideras. Vid tolkningen av normer ger föreställningsramarna också vägledning för hur de ska användas i praktiken. (3, s. 165-166) De viktigaste kriterierna vilka kan appliceras på miljöredovisningen är:

Relevans

Informationen är relevant då den kan antas påverka en aktörs beslut. Vikten av att kunna göra framtidsbedömningar gör även historisk information relevant eftersom historiska händelser ofta påverkar ens uppskattning av och agerande i framtida situationer. För att informationen ska betecknas som relevant bör den också vara väsentlig. (3, s. 169) Det är också betydelsefullt att kartlägga intressenternas informationsbehov för att säkerställa att relevant redovisningsinformation presenteras.

Tillförlitlighet

Intressenterna måste kunna lita på att informationen i redovisningen är korrekt presenterad och baserad på fakta. Vidare ska redovisningen vara neutral, vilket innebär att den information som presenteras inte får vara vinklad eller presenterad på ett sådant sätt att intressenternas beslutsfattande påverkas i en viss riktning. Med anledning av detta bör redovisningen vara oinskränkt. Försiktighetsprincipen förstärker redovisningens tillförlitlighet varför denna bör tillämpas. Utöver detta är det viktigt att tillförlitligheten i miljöredovisningen förstärks genom att den granskas och verifieras av en oberoende aktör. (3, s. 169) FEE menar att det också är viktigt att det på ett tydligt sätt framgår vilken del av miljöredovisningen som blir granskad. (27, s. 37)

Begriplighet

IASB liksom FASB utgår ifrån att användaren av redovisningsinformationen har viss förkunskap och IASB menar att det är upp till läsaren att skaffa sig erforderlig kunskap för att kunna tillgodogöra sig innehållet i årsredovisningen. (3, s. 169) Vid miljöredovisning är det dock svårt att känna till vad intressenternas förkunskap gällande miljöaspekter och miljörapportering är varför tekniska och vetenskapliga termer bör förklaras på ett detaljerat sätt. (27, s. 37)

Jämförbarhet

För att intressenterna ska kunna jämföra informationen både över tiden och mellan företag är det viktigt att normgivarna skapar enhetliga och standardiserade regler som behandlar lika händelser på ett konsekvent sätt. (3, s. 173) Intressenterna till miljöredovisningen vill kunna följa utvecklingen av ett företags miljöarbete varför presentationen av data bör vara lättförståelig med en konsekvent användning av måttangivelser och andra uppställningar. Det är också av vikt att intressenterna regelbundet får ta del av miljöredovisningen för att kunna följa företagets utveckling. Dock menar FEE att redovisningsperioden när det gäller miljöredovisning kan vara för kort för att en identifiering av företagets ständiga förbättringar inom perioden ska kunna göras men att det ändå rekommenderas att miljöredovisningen avges i samma takt som årsredovisningen. (27, s. 37)

3.2 Lag och riktlinjer kring miljöredovisning

Sedan länge har det funnits en generell upplysningsplikt i ÅRL 6 kap 1§ andra stycket, vilken säger att företaget ska lämna upplysningar om sådana förhållanden som inte ska redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, med som är viktiga för intressenterna då dessa skall bedöma företagets ställning och resultat. Denna upplysningsplikt innefattar naturligtvis också miljöfrågor. Ett nytt tillägg till ÅRL kom 1 januari 1999 i 6 kap 1§ tredje stycket och anger att vissa svenska företag i sin förvaltningsberättelse är skyldiga att redovisa sin yttre miljöpåverkan. (13, s. 40)

I ÅRL 6 kap 1§ 1-3 st står det bland annat att läsa:

Förvaltningsberättelsen skall innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat.

Upplysningar skall även lämnas om:

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i balansräkningen, resultaträkningen eller noterna, men som är viktiga för bedömningen av företagets ställning och resultat,
2. sådana händelser av väsentlig betydelse för företaget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut,
3. företagets förväntade framtida utveckling,
4. företagets verksamhet inom forskning och utveckling,
5. företagets filialer i utlandet,

Utöver sådan information om verksamhetens miljöpåverkan som skall lämnas enligt första och andra styckena skall företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9 kapitlet 6§ miljöbalken (1998:808) lämna upplysningar i övrigt om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

Då lagtexten i ÅRLs 6 kapitel 1 § 3 stycket inte ger någon vidare anvisning för hur miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen bör utformas har regeringen överlämnat till normgivande organ att utarbeta en vägledning för detta. (25, s. 42) BFN är ett normgivande organ som utarbetat en vägledning på detta område.

3.2.1 BFNs riktlinjer

BFN har uttalat i U98:2 - *Miljöinformation i förvaltningsberättelsen* – vilken miljöinformation som ska finnas med i förvaltningsberättelsen. Detta uttalande ska fungera som vägledning och är i enlighet med BFNs övriga uttalanden inte tvingande men det anses vara förenligt med god redovisningssed att följa dessa normer. (25, s. 42)

BFN anger sju punkter som ska finnas med:

1. Ange vilken verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig.
2. Upplysning om vad tillstånds- eller anmälningsplikten avser.
3. Det ska lämnas upplysning om den tillståndspliktiga verksamhetens miljöpåverkan i huvudsak sker genom utsläpp till luft, vatten eller mark eller genom avfall eller buller.
4. Om det under kommande räkenskapsår finns behov av att förnya eller revidera väsentliga tillstånd skall detta anges liksom skälet till detta.
5. Om tillstånd eller godkänd anmälan ännu inte finns ska detta kommenteras
6. Väsentliga förelägganden ska kommenteras enligt miljöbalken.
7. Ange hur beroende företaget är av den tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheten.

Det bör påpekas att upplysningskravet endast gäller den direkta miljöpåverkan på den yttre miljön hos företag i Sverige. Det kan dock vara lämpligt enligt BFN att lämna upplysningar om indirekt miljöpåverkan och miljöpåverkan vid utländska anläggningar. Kraven på upplysning omfattar också koncernredovisningen men här kan informationen presenteras mer översiktligt. (5)

Vidare bör uppmärksammas att upplysningskravet i förvaltningsberättelsen inte kan anses vara tillgodosett om företaget lämnar miljöinformation om företagens miljöpåverkan i separata miljöredovisningar eller i bilagor till årsredovisningen utan miljöinformationen måste finnas med i förvaltningsberättelsen. (1, s. 51)

3.2.2 Miljöbalken

I Miljöbalken (1998:808) 9 kap 1§, förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, definieras vad miljöfarlig verksamhet innebär:

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vatten områden eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljö genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Av miljöbalkens 9 kap 6§ anges tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. Det står att läsa följande:

Regeringen får föreskriva att det skall vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts

1. anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet,
2. släppa ut avloppsvatten i mark, vattenområde eller grundvatten,
3. släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen, om detta kan leda till att mark, vattenområde eller grundvatten kan förorenas, eller
4. bedriva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 1-3, om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt.

Även om tillståndsplikt enligt första stycket inte har föreskrivits får tillsynsmyndigheten i enskilda fall förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra betydande olägenheter för människors hälsa eller miljö.

Den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet får ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om det inte krävs tillstånd.

3.2.3 Verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga

I Miljöbalken (1998:899), förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, framgår det vilka verksamheter som är tillstånds- eller anmälningskyldiga. Dessa verksamheter är uppdelade i:

Jordbruk, m.m.	Vattenbruk	Malm, mineraler, kol, torv, olja, m.m.
Livsmedel, dryckesvaror, mm	Textilvaror	Pälsskinn, läder
Trävaror	Massa, papper och pappersvaror	Grafisk och fotografisk produktion
Stenkolsproduktion, raffinerade petroleumprodukter, andra gasformiga bränslen samt kärnbränsle	Kemikalier och kemiska produkter	Gummi- och plastvaror
Icke-metalliska mineraliska produkter	Stål och metall	Elektriska artiklar
Plattformer	El, gas. Värme och kyla	Vattenförsörjning
Motorfordon och drivmedel	Infrastruktur	Laboratorier
Skjutbanor, skjutfält	Hälsa- och sjukvård	Tankrengöring
Avloppsrening	Skrot eller annat avfall än farligt avfall	Farligt avfall
Begravningsverksamheter	Verksamheter med särskilda processer	Verksamheter med hantering av kemiska ämnen
Radioaktivt avfall	Motorbanor	Tvätterier

Alla ovanstående verksamheter kan få beteckningen A, B eller C beroende på hur stor miljöpåverkan verksamhetens har. En utförlig förteckning över miljöfarliga verksamheter finns i förordningen 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, som bland annat beskriver när en verksamhet ska få A-, B- eller C- tillstånd.

- A: tillstånd skall sökas hos miljödomstol, tex. järn- och stålverk och tillverkning av pappersmassa.
- B: tillstånd skall sökas hos länsstyrelsen, tex. slakterier och sågverk.
- C: anmälan skall göras till den kommunala nämnden, tex. glasstillverkning och kemptvätt.

Verksamhetens slag och omfattning är det som avgör om tillstånd- eller anmälningsplikt föreligger.

Ansökan om tillstånd för miljöfarlig verksamhet

När ett företag ansöker om tillstånd till miljöfarlig verksamhet inleds förfarandet i miljödomstolen, vilken är en del av tingsrätten. Ansökan ska vara skriftlig. Efter att ansökan kommit in sker en kungörelse och vissa statliga verksamheter, kommuner och länsstyrelser får ta del av ansökan. Efter att huvudförhandling hållits dömer domstolen. Vill företaget överklaga beslutet ska det göras till Miljööverdomstolen, som finns i Svea hovrätt. I vissa fall får Miljööverdomstolens domar överklagas och detta görs då till Högsta domstolen. (39)

En miljöstraffavgift kan åläggas de verksamheter som bedrivs utan tillstånd eller godkänd anmälan. Denna avgift varierar från 5 000 kr upp till 1 000 000 kr. Tillsynsmyndigheten beslutar om miljöstraffavgiften. (23c)

Miljörapport

De företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet ska också varje år lämna in en miljörapport. Anmälningspliktiga företag är inte skyldiga att avge en miljörapport om inte ett särskilt föreläggande finns. Syftet med miljörapporten är att redovisa hur väl kraven enligt miljöbalken är uppfyllda av företaget. Miljörapporten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten och innehålla:

- en beskrivning av hur väl villkoren har efterlevts
- underlag för att kunna göra tillsynen bättre och stärka egenkontrollen
- information till allmänheten och till finansiella aktörer
- utsläpp från miljöfarlig verksamhet
- underlag för att kunna göra en bedömning av miljöbelastningen från själva anläggningen, transporterna till och från anläggningen samt från produkterna
- underlag för att se om riksdagens miljömål uppnås
- underlag för internationell rapportering (40)

Miljörapporten tjänar som underlag för tillsynsmyndigheternas arbete och statistisk uppföljning av nationella utsläppsmål.

3.3 Allmänt om revision och revisionsberättelsen

Ordet revision härstammar från det latinska ordet *revidera* som betyder se tillbaka. När revisorn utför revision kan man enkelt uttryckt säga att han kritiskt granskar, bedömer och uttalar sig om redovisning och förvaltning. Revisionens syfte är att ge trovärdighet åt den ekonomiska information som bolagen lämnar och detta är en viktig förutsättning för att näringslivet skall kunna fungera. Det finns inga lagstadgade regler vad gäller revisionens omfattning utan omfattningen bestäms utifrån vad som kan anses som *god revisionsbedömning*. På så sätt kan granskningen anpassas efter bolagens skiftande förhållanden

och efter den utveckling som sker inom teori och praxis vad gäller innebörd och omfattning.

Revisorn har en kontrollerande funktion och tillhör inte bolagets beslutsorganisation. Revisorns uppgift är istället att granska årsredovisning, bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. (33, s. 30 ff.)

Revisorn är skyldig att lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. I revisionsberättelsen skall revisorn uttala sig om årsredovisningen är utformad enligt lag. Om revisorn känner sig tveksam till något han upptäckt i sin granskning skall han ge uttryck för detta i revisionsberättelsen genom erinringar eller påpekanden och lämna upplysning om de fall då det saknas obligatoriska uppgifter i årsredovisningen. Vidare har revisorn möjlighet att lämna upplysningar som han önskar delge aktieägarna och andra, det kan röra sig något han fått kännedom om vid sin granskning av bolagets verksamhet och som har ett visst informationsvärde. Om revisionsberättelsen innehåller uttalanden om att årsredovisningen inte har upprättats i överensstämmelse med lagen skall revisorn omgående översända en kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket. (33, s. 136 ff.)

3.4 Miljöredovisning utomlands

3.4.1 FEE

FEE är en internationell association utan vinstambitioner som är skapad under belgisk lag och som funnits sen 1987. FEE representerar redovisningsprofessionen i Europa och dess medlemmar består av 44 professionella redovisningsinstitut från 32 länder vilket gör att mer än 500 000 redovisningsekonomer i Europa representeras av FEE. Sveriges representant och medlem är FAR.

FEEs mål är bland annat att verka för förbättring och harmonisering av praxis och reglering kring redovisning, revision och finansiell rapportering i Europa och förespråka Europeiska intressen genom att vara en representant för den europeiska redovisningsprofessionen på en internationell nivå. FEE vill också stärka samarbetet mellan parterna i Europa. FEEs mål är också att i ett tidigt stadium identifiera utvecklingstrender inom redovisning, revision och finansiell rapportering för att kunna ge råd till medlemmarna och för att kunna påverka utvecklingen i samråd med dessa. (17)

FEEs arbete kring normgivning avseende granskning av separata miljöredovisningar är ett viktigt stöd i standardiseringsarbetet och de har gett ut ett antal rapporter som bidrar till normgivningsdiskussionen. Dessa är bland annat *Analysis of responses to FEE Discussion Paper "Providing Assurance on Environmental Reporting (19)* som utkom i

oktober 2000 och *Towards a generally Accepted Framework for Environmental Reporting* (18), som utkom i juli samma år. (28, s. 26)

Den senare rapporten fokuserar främst på separat miljöredovisning och FEE poängterar att om miljöredovisningen ska inkluderas i den delen av årsredovisningen som granskas av revisor måste den leva upp till relevanta redovisningsstandarder. De menar att tillförlitligheten i miljöredovisningen underbyggs av att redovisningsinformationen lever upp till kvalitativa kriterier som relevans, jämförbarhet och begriplighet och att det är väsentligt att dessa tas i åtanke vid upprättandet av miljöredovisningen för att göra den användbar. Vidare menar FEE att i dagsläget används miljöredovisningen för att ge en generell förståelse för företagets miljörelaterade risker. Om miljöredovisningen blir mer fokuserad och miljöredovisningspraxis utvecklas så menar FEE att denna information kommer att bli allt viktigare för den finansiella sektorn. FEE noterar också att det finns en rad olika nationella lagar och standards som täcker miljöredovisning bland annat i Sverige, Danmark och Nederländerna. (18)

FEE arbetar också med hållbarhetsredovisning och 2002 kom de ut med rapporten *Providing Assurance on Sustainability Reports*, vilken behandlar redovisningen av inte bara miljömässiga aspekter utan även företagets sociala och ekonomiska påverkan. (20)

3.4.2 Global Reporting Initiative

GRI har fått mycket uppmärksamhet på sistone på grund av deras utarbetade ramverk för hållbarhetsredovisning. I denna inkluderas inte bara miljöaspekter utan även sociala och ekonomiska. FEE stödjer GRIs arbete för vidareutvecklandet av deras riktlinjer för rapportering. (18)

GRI är en oberoende institution som startades upp 1997 och som arbetar i en bred skara intressenters intresse och samarbete. GRIs mål är att utarbeta globalt applicerbara riktlinjer för upprättandet av en *hållbarhetsredovisning* att användas frivilligt av organisationer i deras redovisning av de ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensionerna av deras verksamhet. I GRIs arbete deltar aktivt representanter från näringsliv, redovisningsprofessionen, investeringsbolag, miljöorganisationer, organisationer för mänskliga rättigheter, forsknings- och fackorganisationer från hela världen. GRI är en officiell samarbetspartner för UNEP och arbetar också i enlighet med FNs generalsekreterares globala fördrag. (21)

GRI vill lära sig mer om intressenterna varför de vill knyta band till olika organisationer världen över. På sin hemsida listar de också vilka företag i varje land som varje år avger en hållbarhetsredovisning i samband med årsredovisningen. I Sverige upprättar 21 företag hållbarhetsredovisningar, bland annat Atlas Copco AB, FöreningsSparbanken AB, Ericsson, IKEA Group, Tetra Pak och H&M. (21)

GRI har utarbetat 11 *redovisningsprinciper* som ska underlätta en balanserad och rimlig hållbarhetsredovisning, underlätta jämförbarhet samt fokuserar på speciellt viktiga punkter för intressenterna. Dessa riktlinjer understödjer en tillförlitlig redovisning:

- Rättvisande
- Inbjudande: intressenterna bör vara med i upprättandet och förbättrandet av hållbarhetsredovisningen.
- Revisors granskningsmöjlighet
- Fullständighet
- Relevans
- Hållbarhetskontext
- Riktighet
- Neutralitet
- Jämförbarhet
- Begriplighet
- Tidsriktighet (22)

3.4.3 ADVANCE Project

ADVANCE (Applications and Dissemination of Value-Based Eco-Ratings in Financial markets) är ett internationellt projekt som drivs av akademiker och näringslivsrepresentanter i Europa och som får finansiellt stöd från EU genom LIFE Environment Programme. ADVANCE syftar till att utarbeta en modell för hållbar utveckling och är den förste som applicerar konceptet av *hållbart värde* på en större skala än tidigare, det vill säga på europeisk nivå. Detta koncept möjliggör en användning av de verktyg och tekniker som används på finansiella marknader för att värdera ekonomiskt kapital. Konceptet bygger på att kunna uttrycka hållbara prestationer i monetära termer. ADVANCE kommer att värdera de europeiska företagens hållbara prestationer och resultatet kommer att presenteras under 2006 i olika konferenser och workshops runt om i Europa. (14)

Hållbart värde innebär att miljömässiga och sociala dimensioner integreras i den finansiella analysen och i beslutsfattandet kring investeringar. Modellen integrerar även akademisk forskning och erfarenheter från den riktiga världen för att sammanbringa de tre dimensionerna av hållbarhet nämligen det finansiella perspektivet, miljöperspektivet och det sociala perspektivet. Genom användning av alternativkostnadstänkandet undviker man enligt ADVANCE de flesta problem som hittills har hindrat oss från att verkligen integrera ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter i det vardagliga beslutsfattandet och här har vi mycket att lära från de finansiella marknaderna. Företagens ekonomiska aktiviteter fortsätter att reducera det miljömässiga och sociala kapitalet, även om dessa två behövs tillsammans med det ekonomiska kapitalet för att kunna skapa värde i framtiden. Dessa tre kapital kompletterar varandra och endast de företag som tar alla dessa tre aspekter i åtanke kan enligt ADVANCE skapa hållbart värde i företaget. (15)

3.4.4 Lagstiftningen i Danmark och Norge

Den norska miljölagstiftningen har fått stå modell för utformningen av den svenska lagstiftningen i ÅRL. (12, s. 47) I Regnskapsloven och Aksjeloven regleras innehållet i de norska företagens årsredovisningar och den miljöinformation som där ska finnas med. Företagen är skyldiga att lämna upplysning om förhållanden i verksamheten som kan ge upphov till en icke obetydlig påverkan på den yttre miljön. Det ska också upplysas om de miljöpåverkningar som verksamheten ger eller kan ge samt vilka åtgärder som gjorts eller planeras för att förhindra eller reducera negativ miljöpåverkan. Denna reglering syftar till att identifiera verksamheter som är förknippade med miljörisker av en viss omfattning vilket kan ge upphov till att företaget lider ekonomisk skada.

Danmark införde krav i den danska årsredovisningslagen samt miljölagstiftningen på upprättande av ”gröna räkenskaper” år 1996. Kravet innebär att företagen är skyldiga att redovisa verksamhetens miljöpåverkan i en fristående rapport med kvantitativ information som ska lämnas in till Ehrvervs- og. Selskabsstyrelsen och miljömyndighet. De nyckeltal som ska redovisas är t.ex. energiförbrukning ställt i relation till nettoomsättning. (36, s. 17)

4. Informationsanvändarna

Kapitel fyra inleds med en beskrivning av det så kallade kapitalmarknadsperspektivet, vilket idag är det dominerande synsättet inom redovisning. Därefter följer en redogörelse för intressentteorin och legitimitetsteorin. Kapitlet täcker också det miljöinformationsbehov som finns hos målgruppen. Kapitlet avslutas med en beskrivning av ett urval tidigare gjorda undersökningar, gällande miljöredovisning.

4.1 Kapitalmarknadsperspektivet

Idag framhålls kapitalmarknadsperspektivet även kallat beslutsanvändbarhetssynsättet (29, s. 25) som det dominerande synsättet inom redovisningspolicy och denna modell har fått stå som förebild för både IASB och RR. Kapitalmarknadsperspektivet innebär att redovisningsinformationen i första hand ska vara användbar för intressenterna i deras bedömning av hur attraktiv ett företags aktie är och vad aktiens framtida utveckling bedöms att bli. Anledningen till att kapitalmarknaden och placerare fokuseras är att redovisningen ses som ett verktyg för att kunna skapa en effektiv resursallokering på marknaden. Här hamnar läsaren av årsredovisningens behov av information i centrum dvs. den redovisningsinformation som är till hjälp för placeraren i det ekonomiska beslutsfattandet. Redovisningsinformationens roll blir då att bistå placeraren när han ska förutsäga, jämföra och bedöma olika investeringsalternativ med hänsyn till hur lönsamma de olika alternativen kan förväntas vara i framtiden. För att detta ska kunna genomföras är det av stor vikt att det finns enhetliga redovisningsregler som underlättar jämförelser mellan investeringsalternativen. (3, s. 74)

Svenska redovisningsauktoriteter ansluter sig till detta synsätt då de menar att det i första hand är aktiemarknadens krav som ska tillmötesgå vid upprättande av årsredovisningar för marknadsnoterade bolag. De menar också att även miljöredovisningen ska upprättas i enlighet med kapitalmarknadsperspektivet och att enbart den information som aktörerna på aktiemarknaden finner användbar bör redovisas. Användbarheten utvärderas utifrån IASB/FASBs kvalitativa kriterier, som nämnts tidigare, där relevans- respektive tillförlitlighetskriteriet benämns som viktigast men där jämförbarhets- och begriplighetskriteriet också spelar in.

Miljöredovisningen skiljer sig åt från den vanliga redovisningen då det inte alltid går att uttrycka miljörelaterade aspekter i företagets verksamhet i monetära termer. Vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenser av de risker och tänkbara utfall som företagets miljöpåverkan kan leda till är det svårt att sätta exakta siffror på dessa

händelser varför den direkta påverkan på företagets ekonomi är svår att tyda. Dessutom ställer miljöredovisningen krav på aktieägarnas förkunskaper gällande miljöaspekter och det ifrågasätts hur en genomsnittlig aktieägare kan tillgodogöra sig och förstå miljöredovisningen med hänsyn till dess komplexa karaktär. Begriplighetskriteriet är därmed i möjlig mån inte uppfyllt.

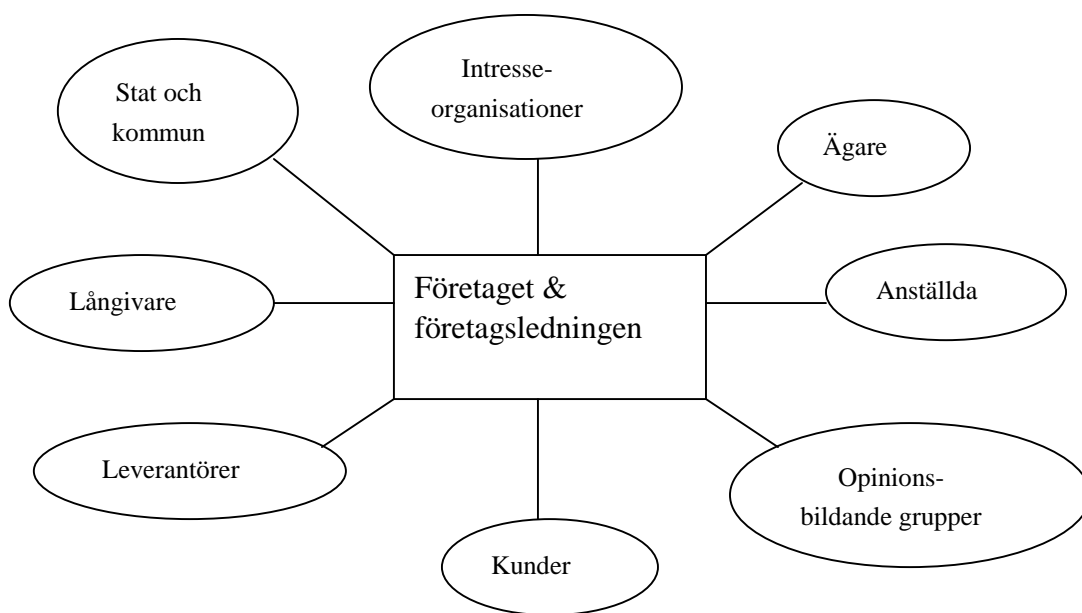
Ett företags miljöpåverkande verksamhet kan dock i flera hänseenden ha en direkt påverkan på balans- och resultaträkningen genom de miljökrav som ställs av myndigheter och marknad, tex. kostnader i samband med miljöanpassning av verksamheten eller ökade inkomster i och med tillmötesgåendet av marknadens krav på miljömärkta produkter. Hur stor påverkan dessa krav har på verksamheten skiftar från företag till företag men är påverkan av väsentlig karaktär torde det vara av stort intresse för aktieägarna att få ta del av denna information vid bedömningen av företagets finansiella ställning då företagets nuvarande miljöpolicy också ger indikationer om hur miljökraven kan påverka företaget i framtiden. (29, s. 49)

4.2 Intressent- och legitimitetsteori

Till skillnad från kapitalmarknadsperspektivet som betonar relationen till företagets ägare så betonar intressent- och legitimitetsteorierna relationen till samtliga intressentgrupper. (29, s. 49)

4.2.1 Intressentteori

De aktörer som har någon form av utbyte med företaget och där det föreligger ett ömsesidigt beroendeförhållande är företagets intressenter. I nedanstående modell presenteras en översikt över ett företags intressenter: (6, s. 73)

Figur 4.1 Företaget och dess intressenter (6, s. 74)

Ägare ställer krav på att företaget förvaltar verksamheten och ägarens investerade kapital väl så att rimlig avkastning kan erhållas. Dessutom riskerar ägarna att förlora det kapital de investerat i verksamheten om företaget skulle gå i konkurs varför deras primära intresse är företagets resultatutveckling.

Stat och Kommun har intresse i företaget genom skatteintäkter, sysselsättning och samhällsansvar. I gengäld erhåller företaget olika former av samhällsservice eller finansieringsmöjligheter genom bidrag och lån.

Långgivare vill, precis som ägarna, få ränta på det insatta kapital som behövs för att driva verksamheten.

Opinionsbildande grupper ställer direkta eller indirekta krav på företaget beroende på om aktionerna är riktade mot företaget speciellt eller mot samhället i stort. Både internationella som nationella organisationer driver miljöfrågor och dessa grupper har blivit en allt viktigare intressentkategori. De opinionsbildande grupperna bevakar företagen och sätter in aktiva åtgärder när en viss företagsaktivitet inte anses lämplig.

Anställda har intresse i företagets fortlevnad så att de får behålla sin anställning, men också intresse i företagets likvida situation då de vill ha sina löner utbetalda.

Kunder är den viktigaste intressenten då de utgör grundbulten för företagets verksamhet. Ökad konkurrens i samhället har gjort att kunder kan ställa högre krav på företagets produkter, inte bara när det gäller dess utformning utan även ur miljöhänsyn. Kundens hälso- och miljömedvetenhet kommer därför i fokus vid företagens produktutformning.

Leverantörer har ett utbytesförhållande med företaget på så sätt att de bidrar med varor och tjänster till en förhoppningsvis stadigvarande och likviditetsmässigt säker kund. Leverantörernas förhandlingsposition gentemot företaget beror på tillgången av den vara som handlas med samt hur pass beroende företaget är av den här varan.

Intresseorganisationer, tex. arbetsgivare- eller branschorganisationer, förhandlar gentemot företaget i medlemmarnas intresse. Ofta upprättas kontrakt som reglerar och fastställer relationen mellan intresseorganisationen och företaget vilket binder krav till förhållandet. (6, s. 75)

Företagsledningens uppgift är att identifiera företagets intressenter och utarbeta lämpliga strategier för att hantera intressenternas olika krav utifrån en bedömning av det hot mot företaget som de utgör. Ofta delas intressenterna in i primära respektive sekundära intressentgrupper där de primära ofta betraktas som de mest betydelsefulla eftersom de bidrar med viktiga resurser till företagets verksamhet. Företagsledningen måste också bedöma vilka möjligheter till samarbete eller övertalning som finns med intressentgrupperna. Företaget kan exempelvis ge ut samhälls- och miljörelaterad information för att visa intressenterna att företaget tar samhället i beaktande och att de tar ett samhällsansvar. Detta blir ett sätt för företaget att skapa en image hos intressenterna. (29, s. 41)

4.2.2 Legitimitetsteori

Legitimitetsteorin är nära knuten till intressentteorin och dessa båda teorier kompletterar varandra på olika sätt. Ur detta perspektiv är de sekundära intressenterna i fokus då de bidrar med en immateriell resurs i form av samhällelig legitimitet. De sekundära intressenterna kan påverka de primära intressenternas villighet att bidra med resurser till företaget. Det är därför viktigt för företagsledningen att se till att de sekundära intressenterna står på företagets sida. Då legitimitet är nära kopplat till värderingar och normer är det viktigt att företagets värderingar stämmer överens med de värderingar som finns hos företagets intressenter och samhället i stort.

Det görs även en åtskillnad mellan resursen legitimitet och den legitimeringsprocess som innebär att företaget vidtar olika åtgärder för att förklara, motivera eller rättfärdiga ett agerande som kan ha skadat företagets legitimitet, vilket kan ses som manipulativt av företagsledningen. Ur ett annat perspektiv ses företagets legitimitetsaktiviteter som grundad i en strävan att påvisa en överensstämmelse mellan företagets och samhällets rationalitetsnormer dvs. företaget anpassar sitt agerande efter vad som tas för givet som riktigt i samhället utan att egentligen vinna något på det. Ur detta perspektiv redovisar företagen miljö- och samhällsrelaterad information i syfte att förebygga möjliga legitimitetshot och för att uppvisa en överensstämmelse med rådande normer i samhället. På så sätt kan företagsledningen tillmötesgå kraven från vissa intressenter och visa att miljöarbetet fortskrider så att de fortsätter stödja företagets verksamhet. (29, s. 45)

4.3 Målgruppens miljöinformationsbehov

Som tidigare anförts är syftet med lagtillägget i ÅRL från lagstiftarens sida att tillgodose målgruppen för miljöinformationen med ett bättre beslutsunderlag vid bedömning av ett företags finansiella ställning och utvecklingsförmåga. Målgruppen delas in i tre huvudgrupper och dessa är kreditgivare, placerare och försäkringsgivare. Nedan görs en genomgång av de miljörelaterade risker som målgruppen har att beakta samt hur deras informationsbehov skiljer sig åt.

4.3.1 Kopplingen mellan miljöinformation och affärsrisk/affärsmöjlighet

Miljöinformationen kan delas in i kvantitativ respektive kvalitativ information. Den kvantitativa informationen är mätbar eller observerbar på något sätt och den kvalitativa informationen innebär ofta att en värdering eller bedömning behöver göras. Gemensamt för all information är att den bör ge den finansielle beslutsfattaren ett underlag för att kunna bedöma om miljöinformationen signalerar framtida kostnader. I SOU 1997:4 *Förbättrad miljöinformation* står att läsa om kopplingen mellan olika miljöfaktorer och den finansiella risk som kan uppkomma av dessa:

<i>Kvantitativ information</i>	<i>Finansiell risk</i>
Råvaruanvändning	Känslighet för miljöbetingade efterfrågesvängningar från kunder, prisförändringar, utbud och risk för legala regleringar
Energiåtgång & energislag	Känslighet för marknadsmässig eller politiskt betingad elprisförändring
Vattenanvändning	Känslighet för restriktioner som kräver förändringar av företagets agerande
Kemikalieanvändning	Känslighet för legala eller marknadsbetingade användningsbegränsningar vilket kan leda till högre kostnader för FoU
Utsläpp till luft, mark & vatten	Känslighet för strängare regelverk, marknadsreaktioner och investeringsbehov
Avfall	Känslighet för nya legala och fiskala krav. Effektivt utnyttjande och återvinning

Transporter	Känslighet för nya legala, fiskala och marknadsbetingade krav
Produktionsapparaters ålder	Nyinvesteringsbehov, avskrivningstakt
Föroreningar i mark & vatten	Saneringskyldighet
Regelefterlevnad	Krav på kostnadskrävande åtgärder
Aktuella & tidigare processer, skadestånd & förelägganden	Känslighet för negativ publicitet & marknadsreaktioner
Lokal, regional, och global påverkan	Lokala regler, opinioner som påverkar utvecklingsförmågan, internationella konventioner
Miljöinvesteringar	Minskad känslighet för ingripanden
Tecknade försäkringar för Miljöskador	Minskad känslighet att ekonomiskt hantera miljöskador
ISO 14 000 –certifiering	Indikation på företagets eller driftställets miljöarbete
Förekomst av miljömärkta produkter	Påverkar konkurrensförmåga och position på marknaden
Produktens miljöeffekter	Känslighet för legala eller fiskala krav samt efterfrågesvängningar
Branschtillhörighet	Indikation på nuvarande och framtida generella miljörisiker
Byggnader med Miljöproblem	Påverkar byggnadens värde, krav på kostnadskrävande åtgärder

<i>Kvalitativ information</i>	<i>Finansiell risk</i>
Marknadsposition med avseende på miljö	Känslighet för ändrade kund- och myndighetskrav
Företagsledningens hantering av miljöfrågorna	Påverkan på företagets utvecklingspotential
LCA (livscykelanalys)	Indikation på var exempelvis myndighetsingripande kan inträffa
Produktutvecklingsstrategi	Indikation på känslighet för miljöbetingade förändringar på marknader eller genom lagstiftning (37, s. 26)

Vid finansiell bedömning av den miljöinformation som tillhandahålls är det viktigt att se på informationen i ett längre perspektiv. Ofta kan det normalt sett klassas som oförutsägbara händelser som kan spåras tillbaka i tiden, under förutsättning att man vet vilka indikatorer man ska leta efter. Otillräcklig kunskap inom miljöfrågor gör att risken för oförutsedda händelser ökar eftersom man inte har kännedom om hur man kan åtgärda olika miljöproblem. Det är också förenat med stora svårigheter att urskilja relevant miljöinformation vid bedömning av en finansiell risk eller en företagskredit etc.

I förarbetena till lagen som reglerar den obligatoriska miljöinformationen uttrycks ett behov att förbättra tillgången på relevant information för den finansiella beslutsprocessen. Förarbetena menar dock att även om målgruppen för den obligatoriska miljöinformationen i mångt och mycket har ett gemensamt informationsbehov så varierar beslutssituationerna i deras verksamhet så pass mycket att det är väldigt svårt att skapa ett aggregerat system för samlad miljöinformation som tillgodoser dessa skiftande behov. De olika informationsbehoven beskrivs nedan. (37, s. 26)

4.3.2 Kreditgivarens miljöinformationsbehov

Vid en kreditbedömning är kravet väl definierat på så sätt att det är lånebeloppet jämte avtalad ränta som ska återbetalas. Kreditgivaren måste bedöma kredittagarens samlade förmåga att kunna göra denna återbetalning samt dennes affärsrisk.

Förfarandet vid en kreditbedömning går normalt sett till så att kredittagaren gör en framställning till kreditgivaren om att bli beviljad ett visst kreditbelopp. Kreditgivaren inskaffar sedan den ytterligare information som han eller hon behöver som beslutsunderlag för sin bedömning vilket sker i dialog med kredittagaren. Kreditgivaren bedömer vilken information som är relevant att få in för att kunna bedöma kreditrisken,

utforma kreditvillkoren och värdera eventuella säkerheter. Då olika kredittagares situation är högst individuell skiftar kreditgivarens informationsbehov mellan olika fall och hänsyn måste tas till den riskbild som föreligger hos den enskilda kredittagaren. Risker för kreditförluster skulle snarare öka om beslutsprocessen standardiserades. På grund av detta är det svårt att klarlägga exakt vilken miljöinformation som kreditgivarna behöver för att kunna minska riskerna vid kreditgivningen. Vidare anses det vara bedömningen av kreditrisken i små och medelstora företag som är det problematiska för kreditgivaren då miljörisker kan ha stor inverkan på ett mindre företags ställning och resultat. (37, s. 16 ff.)

4.3.3 Placerarens miljöinformationsbehov

Beslutsituationen för placeraren skiljer sig åt jämfört med kreditgivarens. Avkastningskravet är här inte definierat och avtalat utan målet är istället att generera optimal avkastning. Placeraren tittar inte bara på affärsrisker utan även på de extra möjligheter som olika miljöaspekter kan framkalla då dessa kan bidra till en positiv resultatutveckling.

Huvuddelen av aktiehandeln sker idag genom fondförvaltare eller institutionella placerare och huvudfokus för deras placeringar är de stora och vanligtvis börsnoterade företagen. Placeringarna sker nästan uteslutande med hjälp av deras egna analysmodeller och placeringsstrategier, varför den information som placeraren anser sig behöva skiftar från situation till situation. (37, s. 33)

4.3.4 Försäkringsgivarens miljöinformationsbehov

Försäkringsbolagen har i stort samma miljöinformationsbehov som bankerna när det gäller deras roll som kreditgivare och kapitalplacerare men informationsbehovet skiljer sig åt vad gäller försäkringsbolagens riskhantering på sakförsäkringsområdet. Sakförsäkringen grundar sig i det erfarenhetsmässiga antagandet att skador inträffar då och då och att man bör försäkra sig mot denna skaderisk. Riskbedömningen för premier och ersättningar bestäms utifrån statistiska och affärsmässiga erfarenheter. Ekonomiska följdskador kan omfattas av försäkringen men det är dock den inträffade skadan som primärt ska värderas och ersättas eftersom försäkringsrisken är opåverkad av om försäkringstagaren lider ekonomisk skada av skadan eller inte.

Försäkringsbolagen efterfrågar sådan information som underlättar bedömningen av potentiella skaderisker, reparations- och saneringsmöjligheter vid tecknandet av en försäkring. Därför efterfrågas någon form av lättillgänglig miljödata. (37, s. 36)

4.4 Tidigare gjorda undersökningar

Under de senaste åren har det genomförts en hel del studier både på det nationella och på det internationella planet där man har haft för avsikt att kartlägga företagens miljöredovisning. Empiriska studier på området har visat att efterfrågan på miljöinformation generellt sett tycks vara låg och att det är svårt att se ett entydigt svar på frågan om hur behovet av denna information ser ut. Även aktiemarknadens reaktion på miljöredovisningen tycks vara återhållsam även om det i vissa branscher verkar finnas ett visst kortvarigt positivt samband mellan aktiekursens utveckling och den frivilliga miljöinformation som presenteras i årsredovisningen. En orsak till resultaten i dessa studier är möjligtvis att de finansiella aktörerna har svårt att infoga miljöredovisningen i traditionella värderingsmetoder då den sällan är av kvantitativ natur. Det finns dock implikationer på att de finansiella intressenterna inte efterfrågar miljö- och samhällsrelaterad information i så stor utsträckning och att förekomsten av denna information har sin förklaring i andra aktörers behov. (29, s. 25)

2005 publicerade KPMG "KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2005". Undersökningen omfattande 1600 företag och den stäcker sig över en tolvårsperiod. Undersökningen tyder på att miljöredovisningen har ökat stadigt sedan 1993 och att miljöredovisningen även har utvidgats till att nu även innehålla social och hållbarhetsredovisning. Undersökningen visar också att de flesta företagen ger ut separata miljöbilagor och att det är industrierna som har den mest omfattande miljöredovisningen. Vidare framkom det även att Japan och Storbritannien var de länder som låg i toppen vad gäller miljöredovisning. (41)

Många företag har på senare tid formulerat egna uppförandekoder som behandlar deras samhällsansvar och deras etiska värderingar. KPMG Miljö- och Etikrevision har kartlagt 20 internationella företag för att analysera och identifiera hur dessa koder utformas och presenteras för allmänheten. Resultatet av undersökningen visade att det fanns betydande skillnader i kodernas omfattning och inriktning. Dessa skillnader grundar sig troligtvis på olika uppfattningar angående kodernas roll och att företagen har olika ursprungsland. (42)

Fredrik Ljungdahl har undersökt hur bolag i Jönköpings län uppfyller kraven på den obligatoriska miljöredovisningen. Ljungdahl studerade samtliga tillståndspliktiga företag i Jönköpings län. Undersökningen visade att det fanns stora brister i den obligatoriska miljöinformationen och att det främst var de mindre företagen som hade bristfällig miljöredovisning. Ljungdahl noterade även att ingen oren revisionsberättelse hade lämnats i de fall de förekom brister i miljöinformationen. Slutligen konstaterar Ljungdahl att företagen och deras revisorer antingen är omedvetna om upplysningsplikten eller medvetet nedprioriterar denna information. (31, s. 27)

Deloitte gör årliga undersökningar av de svenska företagens information avseende miljö, etik och socialt ansvar som redovisas i företagens tryckta årsredovisning. Undersökningens syfte är att kartlägga utvecklingen av företagens miljöinformation. I undersökningen ingick 28 företag som samtliga är noterade på Stockholms A-lista.

Undersökningen visar att mängden informationen om miljö, etik och socialt ansvar har ökat stadigt de senaste 13 åren som Deloitte har genomfört undersökningen. Från Deloitte's sida menar man att företag som engagerar sig i hållbarhetsfrågor oftast blir framgångsrika även inom sin kärnverksamhet. (43)

5. Empiri

Kapitel fem består av en sammanställning av de intervjuer vi genomfört. Intervjuerna presenteras i löpande text och frågorna finns preciserade i bilaga 1. Samtliga intervjuer avslutas med en analyserande sammanfattning där vi tar upp de viktigaste punkterna. Kapitlet avslutas med en presentation av ett antal företags årsredovisningar där vi undersökt hur väl dessa uppfyller BFNs krav vad gäller den obligatoriska miljöredovisningen.

5.1 Kreditgivare

5.1.1 Banktjänsteman A

Banktjänsteman A arbetar på en av Sveriges storbanker i en medelstor svensk stad och han arbetar uteslutande mot storföretag. A har arbetat på banken i fem år.

Banktjänsteman A känner till lagen som innebär att alla tillstånds- eller anmälningspliktiga företag enligt miljöbalken måste lämna upplysning i förvaltningsberättelsen om deras yttre miljöpåverkan. A tar ibland del av den obligatoriska miljöinformationen i årsredovisning. Vidare berättar A att de har ett internt system inom banken där de skriver en PM och i detta ska de bland annat kommentera de risker som föreligger i företaget. Banken har en intern klassificering av olika risknivåer och A nämner att risknivån normalt sett är låg. Skulle det föreligga en högre risk, t.ex. när det gäller ett tillverkningsföretag, är man skyldig att gå vidare och ställa ytterligare frågor till företaget om riskerna. A inhämtar informationen via företagets VD och informationschef.

Banktjänsteman A menar att han fäster viss vikt vid miljöredovisningen vid bedömning av ett företags finansiella ställning och den riskbild som kan tänkas föreligga eftersom han anser att miljöfrågorna är en viktig del av ett företags verksamhet. Han tycker inte att miljöredovisningen är helt lätt att förstå och förklarar detta med att han inte är särskilt insatt på området. På frågan om vilken miljöinformation han efterfrågar svarar A att det handlar om vilken typ av företag han arbetar med. Är det ett fastighetsföretag är det intressant att få information om markförhållandena och är det ett utsläppsföretag är det intressant att se hur mycket utsläpp de gör till bland annat luft och vatten. A tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöinformationen i då

årsredovisningen är lättillgänglig. Slutligen tror A att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen gör att benägenheten att arbeta med miljöfrågor ökar hos dem som redan gör det men menar på att de som inte ägnat sig åt miljöfrågor tidigare inte kommer att göra det nu heller.

Analyserande sammanfattning:

- A tar ibland del av den obligatoriska miljöredovisningen men berättar att banken har ett internt system där de bland annat kommenterar de risker som föreligger i företaget.
- A tycker inte att miljöredovisningen är helt lätt att förstå då han inte är särskilt insatt på området.
- A tycker att miljöinformationen ska anpassas till vilken typ av företag det handlar om.

5.1.2 Banktjänsteman B

Banktjänsteman B arbetar på en av Sveriges storbanker i en medelstor svensk stad. B är chef på företagssidan och har lång erfarenhet inom sitt yrke.

Banktjänsteman B känner till att företag redovisar miljöinformation och han menar att det fanns i bakhuvudet att det är lagstadgat. Vidare berättar B att han lusläser årsredovisningen vid en kreditbedömning av ett företag vilket gör att han därigenom tar del av miljöredovisningen. Han menar att miljön är en viktig aspekt men det är allt annat också. När det gäller kreditbedömning av företag som han vet har stor påverkan på miljön beställer han in kompletterande information och ställer frågor till VDn och företagsledningen för att få reda på hur de arbetar med miljöfrågor och om det finns några risker förknippade med företagets miljöpåverkan. Han poängterar också att han litar på den information han får från kunden, om banken inte hade gjort det hade de inte fått några kunder. B berättar att han varit med om ett fall där företagets miljöpåverkan varit mycket omfattande och att han då var extra försiktig och extra uppmärksam på miljöredovisningen. Vid en sådan situation att företagets verksamhet är förknippad med större risker brukar B ta del av den information som företaget skickar in till kommun och länsstyrelse.

När B gör en riskbedömning i samband med kreditbedömning tittar han på vad företaget har för påverkan på bland annat luft, mark och vad verksamheten kan tänkas ge för slaggprodukter. När det gäller slaggprodukter tittar man på om företaget tar hand om dessa på ett bra sätt Banktjänsteman B menar att det är viktigt för dem att inte låna ut pengar till ett företag som sitter på en stor miljörisk. Har de större risker är det viktigt att företaget sköter det på ett bra sätt. Vid större risker kräver också banken större säkerhet. B känner till fall då banken har nekat företag med stor miljörisk att få låna pengar men själv har han bara varit med om att de ställt högre krav.

Han anser att den obligatoriska miljöredovisningen är alltför sparsam och kortfattad för att man ska kunna få ett bättre underlag för bedömning av ett företags långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga. Han tycker dock inte att det är några problem med att begripa den obligatoriska miljöinformationen då den inte innehåller så mycket information. B är av uppfattningen att stora företag frivilligt redovisar väldigt detaljerat om deras miljöarbete eftersom det annars vore "badwill" för företaget då de står i fokus hos allmänheten på ett helt annat sätt än ett mindre företag. Mindre företag granskas inte av allmänheten i samma utsträckning och har därför inte samma press på sig att redovisa så detaljerat. Han tycker dock att det är relevant att ha med obligatorisk miljöinformation i förvaltningsberättelsen då det blir en "väckarklocka" för honom att söka vidare om han misstänker större miljöpåverkan. Vidare litar B alltid på den obligatoriska miljöinformationen då den ingår i förvaltningsberättelsen och således är granskad av en revisor. B poängterar att banken inte är någon polis utan att det handlar om förtroende.

Den miljöinformation banktjänsteman B efterfrågar i förvaltningsberättelsen är en mer detaljerad beskrivning av de risker som finns förknippade med företagets miljöpåverkan och hur man hanterar dessa risker. På så sätt menar B att det blir mycket tydligare. Han tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera den obligatoriska miljöredovisningen på eftersom han vill att all viktig information om företaget ska finnas representerad där.

Slutligen menar B att det faktum att företaget är skyldigt att presentera miljöinformation gör att man kan se det på två sätt. I de små företagen tror B att den obligatoriska miljöredovisningen endast utgör en "skrivbordsprodukt" och att det egentligen inte påverkar företagets agerande. Däremot kan B tänka sig att de större företagen blir mer observanta och benägna att arbeta med miljöfrågor då de i större utsträckning hamnar i allmänhetens blickfång och att det därför är viktigt med tydlighet och öppenhet.

Analyserande sammanfattning:

- När ett företags verksamhet är förknippad med större risker brukar B ta del av den information som företaget skickar in till kommun och länsstyrelse.
- B tycker att den obligatoriska miljöredovisningen är alltför sparsam och kortfattad och efterfrågar en mer detaljerad beskrivning över de risker som finns förknippade med ett företags miljöpåverkan och hur man hanterar dessa risker.
- B tror att den obligatoriska miljöredovisningen endast utgör en "skrivbordsprodukt" för de små företagen men att den gör att de större företagen blir mer observanta och benägna att arbeta med miljöfrågor.

5.1.3 Banktjänsteman C

Banktjänsteman C arbetar i en medelstor svensk stad på en mindre bank. C har arbetat på bank i tjugo år och har sedan åtta år tillbaka uteslutande arbetat mot företag.

C känner till lagen om den obligatoriska miljöredovisningen men besitter inte någon djupare kunskap. Han har fått kännedom om lagen genom den löpande information som kontinuerligt utkommer gällande ändrade och nya lagar. Han tar del av miljöinformationen med påpekar att den är väldigt kortfattad och att den inte tillför så mycket värde. C berättar att vid en kreditbedömning av ett företag tittar man främst på företagets förväntade återbetalningsförmåga, dess soliditet och kassaflöde. Beträffande de risker som finns förknippade med företagets miljöpåverkan tittar man på risken för skadeståndsanspråk, hur stora dessa kan tänkas bli och möjligheten för företaget att överleva ett sådant.

C menar att den miljöinformation som presenteras i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att kunna bedöma ett företags finansiella utvecklingsförmåga. Han tycker inte att hans beslutsunderlag blir bättre på grund av den obligatoriska miljöinformationen men påpekar att det ger en medvetenhet att miljörelaterad risk finns. Det är de finansiella riskerna som ”flaggas upp” i förvaltningsberättelsen men man tar alltid inom banken en diskussion med bolagsledningen för att få mer information. Vidare berättar C att man alltid litar på den information banken får från kunden. C menar att bankens relation med kunden måste bygga på tilltro och att man inte kan misstänka att de bedrar banken, för då går det inte att göra affärer ihop. Känner banken att något är skumt gräver de lite djupare.

C har aldrig stämt av med myndigheter och han har dålig koll på vad som rapporteras in till dessa. Mot bakgrund av detta föreslår C att någon person från myndigheternas sida ska göra ett objektivt uttalande huruvida företagen uppfyller miljökraven. C menar att man både vinner kompetens och objektivitet med en sådan lösning.

C menar att den lilla miljöinformation som står i förvaltningsberättelsen är begriplig men han ställer sig frågande till vad den egentligen säger. Han tycker inte att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är relevant då den inte påverkar hans beslut. C tycker att förvaltningsberättelsen är en bra plats att presentera miljöinformationen i men säger också att det hade gått lika bra att ha med informationen i en not. C tror slutligen att det endast är i enstaka fall som företag blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor på grund av denna lag. Han menar att ”det är risken för obehaget som driver lydnaden”.

Analyserande sammanfattning:

- C tar del av den obligatoriska miljöinformationen men anser att den är väldigt kortfattad och inte tillför så mycket värde.
- C tar inte del av de rapporter som skickas in till myndigheter och säger att han har dålig koll på vad som rapporteras in till offentlig verksamhet.

- C föreslår att någon person från myndigheterna skulle kunna uttala sig om huruvida företagen uppfyller miljökraven och menar att man då både hade vunnit objektivitet och kompetens från en utomstående aktör.

5.2 Försäkringsbolag

5.2.1 Försäkringsgivare D

Försäkringsgivare D arbetar på ett av Sveriges största försäkringsbolag i en storstad. D arbetar uteslutande mot företag.

D kände inte till att alla företag som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken måste lämna upplysningar om detta i förvaltningsberättelsen. Han tar heller inte del av denna information när han tittar i olika företags förvaltningsberättelser. När D arbetar mot klienter som bedriver verksamheter som är riskfyllda ur miljösynpunkt tar han hjälp av experter inom företaget som är specialiserade på dessa områden. Ett företags finansiella ställning är en mycket viktig del enligt D när man erbjuder olika försäkringar. Har ett företag sämre ekonomi finns det större risk att någonting allvarligt skulle inträffa och då får man antingen avböja eller ställa ut en högre premie. Just miljöredovisningen är ingenting han lägger så stor vikt vid. D berättar att hans företag använder sig av egna blanketter där kunderna själva får uppge hur deras verksamhet ser ut, det kan även i vissa fall förekomma besök för att kontrollera uppgifternas äkthet. Den miljöinformation som D efterfrågar är hur farlig verksamheten är, vilka farliga ämnen som förekommer, är det en brandfarlig verksamhet och hur förvaringen ser ut. Trots att D inte kände till informationskraven i förvaltningsberättelsen anser han att förvaltningsberättelsen är rätt ställe att samla all information om företaget. Han anser även att det borde finnas information om företagets miljöpåverkan som uppkommer efter tillverkningsprocessen. D menar att ju mer information som finns tillgänglig ju mer rättvis premie kan de erbjuda sina kunder.

Analyserande sammanfattning:

- D känner varken till eller tar del av den obligatoriska miljöredovisningen.
- D tar hjälp av experter inom företaget när han arbetar med klienter som bedriver miljöfarliga verksamheter.
- Miljöredovisningen är inte något som D lägger så stor vikt vid men efterfrågar bland annat information om hur farlig verksamheten är och vilka farliga ämnen som förekommer.

5.2.2 Försäkringsgivare E

Försäkringsgivare E arbetar mot företag på ett medelstort försäkringsbolag i en av Sveriges storstäder. Han har arbetat som försäkringsgivare i drygt 10 år.

E känner inte till att tillstånds- och anmälningsskyldiga företagen måste lämna upplysning om sin yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen. Vidare berättar han att en normalförsäkring inte omfattar miljöskador utan i sådana fall tecknas en särskild försäkring. När dessa särskilda försäkringar tecknas begär man att få in särskilda miljörapporter. Anledningen till att man vill titta på särskilda miljörapporter är att de är mer detaljerade och att man på så sätt får mer information om företaget. E tar inte del av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen då han anser att den inte är särskilt informativ. Han anser inte heller att den utgör ett bättre underlag för att bedöma ett företags finansiella utvecklingsförmåga.

Den miljöinformation som E efterfrågar från de tillstånds- och anmälningsskyldiga företagen är information i största allmänhet. Han vill exempelvis veta hur man hanterar olja och andra miljöfarliga ämnen. Bedömer han då att verksamheten är förknippad med allt för stora risker väljer han antingen att sätta en väldigt hög premie eller att tacka nej till företaget.

E anser att det är bra att ha med miljöinformationen i förvaltningsberättelsen eftersom han anser att företagen inte bara bör fokusera på de ekonomiska värdena. Han tycker att det är jättebra om företagen beskriver vilken hänsyn man tar till miljön i förvaltningsberättelsen. Han tror att detta lagkrav gör att företagen blir extra intresserade av att satsa på miljön och att försöka minska sin miljöpåverkan eftersom årsredovisningen många gånger fungerar som marknadsföring vid företagspresentationer etc.

Analyserande sammanfattning:

- E tar inte del av den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen då han anser att den inte är särskilt informativ eller ger ett bättre underlag för att bedöma ett företags finansiella utvecklingsförmåga.
- E berättar att man begär in särskilda miljörapporter innan man tecknar försäkringar som täcker miljöskador.

5.2.3 Försäkringsgivare F & G

F har arbetat som försäkringsgivare i åtta år och har varit aktiv i branschen i snart tjugo år. G har arbetat med företagsförsäkringar i drygt tio år och är idag försäkringschef på företagssidan. Både F och G arbetar på ett av Sveriges största försäkringsbolag och de arbetar i en av storstadsregionerna.

Varken F eller G känner till lagen om den obligatoriska miljöredovisningen och de tar heller inte del av miljöinformation i förvaltningsberättelsen när de bedömer huruvida de ska teckna en försäkring åt ett företag eller inte. Dock menar de att miljöfaktorer alltid finns i bakhuvudet vid riskbedömningen. F och G berättar att de vid tecknandet av en försäkring alltid gör en behovsanalys vilket innebär att de frågar kunden direkt istället för att ha årsredovisningen som den primära informationskällan. Genom den information de får från kunden gör de en egen miljöanalys. Båda understryker att miljön är en viktig parameter när de bedömer en kund.

F och G berättar att det inom företaget finns särskilda verksamhetslistor som anger vilka branscher de inte får teckna försäkringar åt då dessa innebär en alltför stor risk och att det belastar kollektivet för mycket. De åker alltid ut till kunden och observerar de risker som eventuellt kan förekomma. Vidare berättar F och G att de inte fäster någon som helst vikt vid den obligatoriska miljöredovisningen och de får då inte heller ett bättre underlag för att kunna bedöma ett företags finansiella utvecklingsförmåga. Tanken har heller aldrig slagit dem att de kan inhämta relevant miljöinformation från berörda myndigheter. F och G menar att de litar mycket på de egna miljörapporterna och de har svårt att tänka sig att myndigheterna skulle ha information som de som försäkringsbolag inte redan har.

F och G menar att eftersom de inte använder sig av den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är den heller inte relevant. Den information de istället tycker är intressant är de risker som finns förknippade med verksamheten och de direkta miljöskador som kan tänkas uppkomma. Detta hänger ihop med typen av verksamhet och vilka ämnen de arbetar med samt framförallt hanteringen av dessa ämnen. F och G menar att det är intressant att se om en kund har saker och ting väldokumenterat eftersom det visar att kunden är seriös och förebygger miljörisker. Det sätt kunden sköter miljöfrågor på kan göra att kunden hamnar i ett bättre läge. Slutligen menar F och G att då miljöinformation måste finnas med i årsredovisningen så sätter det press på företagen att iaktta miljöfrågor. Ur denna aspekt är det bra men för försäkringsgivarens skull så spelar denna information ingen roll. F och G tror att kravet på obligatorisk miljöredovisning har lett till att företagen arbetar mer med miljöfrågor.

Analyserande sammanfattning:

- Varken F eller G känner till eller tar del av den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen.
- F och G har aldrig slagits av tanken att de kan inhämta relevant miljöinformation från berörda myndigheter och de har svårt att tänka sig att myndigheterna sitter på information som de inte redan har.
- Den information som F och G tycker är intressant är de risker som finns förknippade med verksamheten och de direkta miljöskador som kan tänkas uppkomma.

5.3 Placerare

5.3.1 Placerare H

Företaget som H arbetar på är Nordeuropas framstående analyshus för etiska investeringar. Placerare H är analytiker på företaget och ansvarig för deras analysavdelning. Han har akademisk såväl som yrkesmässig erfarenhet av miljöaspekter.

Placeraren H känner till lagtillägget och tar del av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen men poängterar att det investmentbolag han arbetar på utgör en minoritet när det gäller denna kunskap och att kunskapsnivån gällande miljöredovisning är betydligt lägre generellt sett.

Vidare menar han att det är lite knepigt med miljöredovisning då den i många hänseenden skiljer sig åt mellan företag samt att den är mycket branschspecifik vilket gör att det inte går att jämföra mellan olika företag. På lokal nivå finns det variationer i tillämpningen av miljöredovisningen och han menar att det vore bra om man kan tydliggöra vad informationen ska innefatta. Han pekar på det samarbete, kallat Advance Project, som nu pågår mellan en rad olika aktörer i Europa, i syfte att utarbeta en enhetlig modell för hållbar utveckling och att detta projekt är speciellt framstående just nu.

H menar att miljöredovisningens huvudsakliga funktion är att uttrycka företagets ansvar och betonar att miljörelaterade aspekter utgör en dold belastning på balansräkningen. Det är mycket få företag som redovisar kvantitativa aspekter i årsredovisningen t.ex kostnader för olika miljöaspekter. Dessutom tror H att användare av årsredovisningen inte är tillräckligt insatta i miljövetenskap för att kunna tillgodogöra sig och förstå miljöinformationen vilket gör att dess begriplighet faller bort. Detta kan göra att efterfrågan på miljöredovisning inte är så stor och att den har begränsad effekt på börskursen. Han menar också att försäkringsbolagen redan har bildat sig en uppfattning om sina klienter vid första tillfället de träffas och att de inte fortlöpande behöver följa vad som står i företagens årsredovisningar. Vikten av denna information tycks således vara liten vid bedömningen av företagets finansiella ställning och enligt H påverkar informationen inte beslutsfattandet.

När det gäller tillförlitlighet så litar H på den information som granskas av revisorn men betonar att separata miljöredovisningar som aldrig faller under revisorns granskande öga inte är att lita på och att de endast utgör en ”nyans av verkligheten”. Han menar att det gäller att se till flera källor om man vill bygga sig en uppfattning om ett företags miljöpåverkan. Företaget kan måla upp en perfekt bild av verkligheten medan lokalbefolkningen kanske är av annan mening. Alltså bör man enligt H skilja på information som granskas av revisorn och den information som står i övrigt i årsredovisningen. Allt annat än den granskade informationen är ett led i företagets

marknadsföring och bör tas med en nypa salt. Han menar också att revisorn skulle kunna vara mycket tuffare i sin granskning istället för den konsultroll han har nu. Här är USA en förebild eftersom de har ett mycket hårt uppföljningssystem med hårda sanktioner om någon information inte stämmer i rapporterna. Detta kan dock bero på att vi inte haft samma problem med redovisningsfusk i Sverige som man haft i USA, tex. Enron-skandalen. I Sverige är det också mer ovanligt att börskursen faktiskt speglar företagets värde.

Med anledning av ovanstående tycker H att det är en bra lag som kom 1999 men att den befintliga delen behöver utvecklas. Exempelvis tycker han att det vore intressant att redovisa energiåtgång och koldioxidutsläpp då dessa aspekter kommer att vara allt viktigare i framtiden. De ekonomiska konsekvenserna av de ökande miljöriskerna tror han i framtiden kommer att bli större. För att kunna göra jämförelser tycker han att det vore intressant att redovisa om energianvändningen är stor eller liten.

Slutligen menar H att utvecklingen kring miljöredovisning är en långsam process och att internationella standarders behövs. Det finns egentligen ingen vägledning för vad som är rätt eller fel. Ett djärvt drag av företag vore att lyfta in mycket av den frivilliga miljöinformationen som redovisas separat i förvaltningsberättelsen så att den också hamnar under revisorns granskning.

Analyserande sammanfattning:

- H tror att läsarna av årsredovisningen oftast inte är tillräckligt insatta i miljövetenskap för att kunna tillgodogöra sig och förstå miljöinformationen.
- H anser att allt annat än den granskade informationen är ett led i företagets marknadsföring och bör tas med en nypa salt.
- H tycker att lagen om den obligatoriska miljöredovisningen är bra men att företagen också skulle redovisa energiåtgång och koldioxidutsläpp.
- H tycker att utvecklingen kring miljöredovisning är en långsam process och efterfrågar internationella standarders.

5.3.2 Placerare I

Placerare I arbetar på ekonomiavdelningen på ett stort företag i Sverige. Han har under en period under sin studietid varit ordförande för en lokal del av en av de mest kända aktieklubbarna i Sverige.

Placerare I känner inte till lagtillägget som kom 1999. Han läser de årsredovisningar som han får hemskickade från de företag han äger aktier i och tar då framför allt till sig den information som företagen trycker på. I övrigt läser han inte så noga. När det gäller att bedöma ett företags risker som finns förknippade med ett företags miljöpåverkan så menar I att han inte tittar på miljörisker vid denna bedömning och att han inte lägger någon större vikt vid miljöinformation. Enligt I har det dock blivit populärt i samhället

idag att vara miljömedveten, vilket syns i olika annonser och tidningar. Han menar vidare att det finns påtryckningar på företagen att tänka mer miljömässigt och att det lönar sig i längden. Däremot, menar han, ser många företag idag nog miljöfrågor endast som en kostnad.

Investerar I är vidare av uppfattningen att det nya lagtillägget säkert har bidragit till större underlag för bedömning av företagets långsiktiga finansiella ställning, det vill säga om man nu tar del av denna miljöredovisning. Dessutom menar han att miljöinformationen inte till fullo är förståelig. Dessutom tror han att företagen anpassar informationen efter det som folk vill läsa. Då det inte finns någon standard för hur miljöinformationen ska presenteras menar I att det är svårt att jämföra informationen mellan olika företag. Detta på grund av att miljömässiga aspekter är svåra att mäta och sätta siffror på. Kvantitativ information är mycket lättare att jämföra än kvalitativ. Vidare tror inte I att miljöinformationen påverkar beslutsfattandet på det privata planet men att det kan påverka institutioner som gör etiska placeringar.

När det gäller miljöredovisningens tillförlitlighet menar I att den är svår att uppskatta eftersom det enligt hans mening går att dölja det man vill dölja. Det är också lättare att dölja kvalitativ information än siffror varför miljöredovisningen bör tas med en nypa salt. I betonar att den efterfrågade miljöinformation skiljer sig från bransch till bransch men att information om utsläpp och företagets ansvarstagande utomlands är intressant. Det behövs dock ett index för att kunna jämföra olika företag. I tycker att det skulle vara relevant med lite mer utförlig information om hur pass beroende företaget är av den tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheten, han är dock tveksam till om företagen vill släppa denna information ifrån sig. Slutligen tycker I att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera den obligatoriska miljöinformationen på då den hamnar under revisorns granskning. Han tycker dock att det vore intressant att lyfta ut den till en separat redovisning.

Analyserande sammanfattning:

- I lägger inte någon större vikt vid miljöinformationen när han bedömer ett företag.
- I tror att företagen anpassar miljöinformationen efter vad folk vill läsa.
- I menar att det är svårt att uppskatta miljöredovisningens tillförlitlighet eftersom det enligt hans mening går att dölja det man vill dölja.

5.3.3 Placerare J

Placerare J arbetar med rådgivning kring placeringar på en fristående bank i en mindre stad. Banken är i nära samarbete med en av Sveriges storbanker. J har lång erfarenhet av sitt arbete.

J saknar kännedom om lagen som säger att företag som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken ska lämna upplysningar om den yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen. När J gör en bedömning av ett företag tar han inte del av företagets obligatoriska miljöredovisning i förvaltningsberättelsen, han hävdar bestämt att han inte tar någon som helst hänsyn till miljöredovisning vid placeringar. Han anser därför att han inte får något bättre underlag vid bedömningen av ett företags långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga på grund av den obligatoriska miljöredovisningen. J tror att man tar mer hänsyn till miljöredovisning när det gäller etiska placeringar och inom banken så sköts dessa av en av Sveriges största fondförvaltare. Eftersom J inte fäster någon som helst vikt vid miljöredovisning har han svårt att uttala sig om huruvida miljöredovisningen uppfyller IASBs kvalitativa kriterier, relevans, begriplighet, jämförbarhet och tillförlitlighet.

Analyserande sammanfattning:

- När J gör en bedömning av ett företag tar han inte del av företagets obligatoriska miljöredovisning i förvaltningsberättelsen.
- J anser inte att den obligatoriska miljöredovisningen ger honom något bättre underlag vid bedömningen av ett företags långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga.

5.4 Kommun och länsstyrelse

5.4.1 Respondent K

Respondent K arbetar som handläggare på en länsstyrelse i medelstor svensk stad i södra Sverige. K har arbetat på länsstyrelsen i snart fyra år.

K berättar att den information han får in från olika företag runt om i länet framförallt består av den obligatoriska miljörapporten. Han får även in information i samband med olika tillståndsprövningar och genom tillsynsbesök. Vid tillsynsbesök åker K ut till företaget och går antingen igenom hela verksamheten eller begränsar sig till vissa valda delar. Dessa besök är oftast anmälda i förväg till följd av en viss schemalagd tillsynsplan, men det händer även att de genomför oanmälda besök om någonting verkar misstänkt eller då någon har kommit in med klagomål. K får även in information om olika företags miljöpåverkan vid uppföljning av genomförda kontroller. K berättar att länsstyrelsen riktar in sig på olika områden i miljörapporten med olika tidsintervall, det kan vara energifrågor, avfallsfrågor eller kemikaliehantering. Det kan även vara så att länsstyrelsen märker att ett företag börjar slarva och bestämmer sig då för att rikta in sig på det misstänkta området.

K får även tillgång till information genom att närvara vid den besiktning som tillståndspliktiga företag skall genomgå och som utförs av en oberoende besiktningsman. En del information inhämtas även när företagen vänder sig till länsstyrelsen med frågor. All information som kommer in dokumenteras i rapporter eller i tjänsteanteckningar. Den inkommande informationen används både på ett nationellt och på ett internationellt plan. Ett urval av informationen läggs i en databas som regeringen har tillgång till och en del information används i EU-arbetet. Man använder även informationen för att kartlägga hur länet ligger till i förhållande till andra län. K berättar att all information som kommer in till dem är offentlig handling men att det inte är särskilt många som hör av sig för att ta del av den. De som i vissa fall efterfrågar miljöinformation hos länsstyrelsen är olika konsultföretag som arbetar med fastighetsöverlåtelse. K tror att länsstyrelsen i vissa fall har mycket viktig information som kan vara till nytta för ett företags olika intressenter när de bedömer ett företags finansiella ställning. Det kan till exempel handla om en fastighet som behöver saneras vilket kan innebära stora ekonomiska konsekvenser för ett företag. K är tveksam till om förvaltningsberättelsen är rätt forum för att presentera ett företags miljöpåverkan i och menar att denna information lätt skulle kunna inhämtas från miljörapporten för den som är intresserad.

Analyserande sammanfattning:

- K tror att länsstyrelsen i vissa fall har mycket viktig information som kan vara till nytta för ett företags olika intressenter när de bedömer ett företags finansiella ställning.
- K är tveksam till om förvaltningsberättelsen är rätt forum för att presentera ett företags miljöpåverkan i.
- K får tillgång till information bland annat genom den obligatoriska miljörapporten, tillsynsbesök och genom att närvara vid besiktning som tillståndspliktiga företag skall genomgå.

5.4.2 Respondent L

Respondent L har arbetat som miljöinspektör i drygt fyra år på en av södra Sveriges större kommuner. Hans arbetsuppgifter består till merparten av tillsyn enligt miljölagstiftningen av olika tillståndspliktiga företag i kommunen.

Respondent L berättar att de får in miljöinformation om olika företag i kommunen genom ansökningsförfarandet gällande tillstånds- och anmälningsplikt. Vanligtvis är det länsstyrelsen som sköter tillsynen av A- och B-tillståndspliktiga företag men kommuner kan ansöka om att ta över denna tillsyn, vilket har skett i denna kommun. Det kommunen har att vinna på det, enligt L, är att de får större kännedom om verksamheterna i kommunen. Innan ansökan skickas in bjuds berörda parter, tex. fastighetsägare, kommun, länsstyrelse, grannar etc, in för att ges möjlighet att yttra sig i frågan. Dessa yttranden finns med i ansökan. Företagen ansöker om tillstånd genom att

fylla i förtryckta blanketter. Dessa blanketter är till viss del standardiserade men eftersom inget företag är det andra likt finns det utrymme för individuell anpassning av blanketterna. Lagen anger vad som ska ingå i en ansökan, bland annat ska företaget ta upp och beskriva hur deras verksamhet påverkar miljön samt de miljörisker som finns förknippade med verksamheten. Företagen får inte starta upp sin verksamhet innan deras ansökan blivit handlagd och godkänd. Vidare berättar L att kommunen även får information om företagen via den årliga miljörapporten som nu kommer in till kommunen då de har tagit över tillsynen. Miljörapporten innehåller en beskrivning om hur väl miljölagkraven uppfylls.

L berättar att den information de får in från företagen används till att bedöma huruvida företagets verksamhet lever upp till lagkraven. All miljöinformation som kommer in till kommunen diarieförs i särskilda register. All information är offentlig och det är bara i sällsynta fall som man kan ansöka om att sekretessbelägga informationen om ett offentliggörande av denna information kan vara till skada för företaget. Vem som helst kan komma in på kommunkontoret och ta del av dessa handlingar. L menar dock att det inte finns något större intresse för denna information och att det främst är tidningar som tar del av denna information för att kunna presentera kungörelser i tidningen.

Respondent L har svårt att bedöma om den information som kommunen får in skulle kunna vara till nytta för företagets intressenter vid bedömning av dess finansiella situation, han tror att den kan vara till viss hjälp. L nämner vidare att länsstyrelsen i en undersökning håller på att kartlägga var det kan finnas förorenad mark. L tror att denna information skulle kunna vara relevant för olika intressenter på grund av de stora kostnader som en sanering skulle kunna medföra.

L anser att det är bra att miljöredovisning ingår i förvaltningsberättelsen då denna information är viktig för företagets intressenter då miljön är en viktig fråga. Slutligen tror L att det faktum att miljöinformationen ingår i förvaltningsberättelsen kan ha en viss positiv effekt på företagen och på deras miljöarbete samt att det sätter lite extra press på dem.

Analyserande sammanfattning:

- L berättar att den information de får in från företagen används till att bedöma huruvida företagets verksamhet lever upp till lagkraven.
- L anser att det är bra att miljöinformation ingår i förvaltningsberättelsen då denna information är viktig för företagets intressenter då miljön är en viktig fråga.
- L tror att den obligatoriska miljöredovisningen sätter lite extra press på företagen att tänka lite mer på miljön.

5.5 Revisorer

5.5.1 Revisor M

Revisor M arbetar på en av de fyra stora revisionsbyråerna. Han har arbetat som revisor i åtta år och blev auktoriserad för drygt ett år sedan. Revisor M arbetar i en av Sveriges storstäder.

Revisor M känner till att tillstånds- och anmälningsskyldiga företag ska lämna upplysning om deras yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen. Revisor M tycker att tanken med lagen är god men att situationen känns lite luddig både för de som ska skriva miljöredovisningen och för de som ska granska den. Dessutom tycker han att det är svårt att bedöma väsentlighet och risk när det gäller miljöfrågor. Revisor M menar att miljöredovisningen kanske inte har någon större betydelse förrän den dagen någonting allvarligt inträffar.

M anser inte att han besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i ett företags miljöredovisning. Vid revision granskar han via standardiserade checklistor som finns internt på byrån och undersöker huruvida företaget har tillstånds- eller anmälningsskyldigt. Kontrollen om företaget är tillstånds- eller anmälningsskyldigt görs endast då det rör sig om tillverkande företag och inte vid tjänsteföretag som inte kan tänkas ha någon yttre miljöpåverkan. Revisor M är medveten om att miljöredovisning och miljörapport finns och försöker stämma av mot miljörapporten så att företaget håller sig inom de värden som de fått tillstånd för. Det finns särskilda miljöexperter inom byrån som man kan vända sig till med frågor men M har aldrig använt sig av dessa. Revisor M efterfrågar mer utbildning på miljöområdet eftersom han inte känner sig hemma i miljöbalken och tycker att lagtexten är svår att tolka.

M tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöredovisningen i eftersom styrelsen här ska presentera hur de har förvaltat verksamheten. Han tycker inte att det är logiskt att presentera denna information på något annat ställe i årsredovisningen och han tycker inte att man kan ”nota” denna information. Revisor M menar att det hela tiden kommer mer och mer lagar och han ställer sig frågande till vad det egentligen ger för mervärde. Den miljöinformation som M efterfrågar är hur företagens miljöledningssystem ser ut och vad de gör för att minska sin påverkan på miljön. Enligt M är det intressant för dem som ska bedöma ett företags finansiella ställning att få kännedom om den riskbild som föreligger och om det finns något som skulle kunna äventyra verksamheten.

Revisor M har aldrig uppmärksammat några brister vad gäller den obligatoriska miljöredovisningen och har därför inte heller påpekat detta i revisionsberättelsen. Han känner inte heller till någon revisor som gjort det. M känner till BFNs riktlinjer men tar inte del av dem. Vidare tror han inte att den obligatoriska miljöredovisningen ger ett bättre underlag vid bedömning av ett företags finansiella ställning. Han menar att det

normalt sett föreligger en risk om ett företag är tillstånds- eller anmälningspliktigt men att den obligatoriska miljöredovisningen inte beskriver hur denna risk ser ut eller hur den hanteras av företaget, detta är något han efterlyser. Slutligen tror inte M att den obligatoriska miljöredovisningen gör att företagen blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor då denna är så kortfattad. Han tror däremot att tävlingar i hållbarhetsredovisning har en viss betydelse.

Analyserande sammanfattning:

- M anser att tanken med den obligatoriska miljöredovisningen är god men han tycker att situationen känns lite luddig både för de som ska skriva miljöredovisningen och för de som ska granska den.
- M känner sig inte hemma i miljöbalken och tycker att lagtexten är svår att tolka, han efterfrågar därför mer utbildning på detta område.
- M påpekar att det hela tiden kommer mer och mer lagar och han ställer sig frågande till vad det egentligen ger för mervärde.

5.5.2 Revisor N

Revisor N arbetar på en av de stora revisionsbyråerna i en medelstor svensk stad. Han har trettio års erfarenhet av sitt yrke och är auktoriserad sedan 25 år tillbaka och har varit partner i snart 20 år.

Revisor N känner till att tillstånds- och anmälningspliktiga företag ska lämna upplysning i förvaltningsberättelsen om dess påverkan på den yttre miljön. N tycker att den här informationen är värdefull eftersom den ger upplysningar till investerare angående miljöfrågor. Han tycker att det är bra att företagen ska ange i förvaltningsberättelsen hur pass beroende de är av den miljöpåverkande verksamheten. Han menar att om företaget inte är särskilt beroende av den miljöpåverkande verksamheten så behöver inte heller investerare lägga så stor vikt vid denna information. Revisor N är positivt inställd till miljöredovisning, han känner emellertid inte att han besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i ett företags miljöredovisning. Han menar att man alltid kan bli bättre genom att läsa på mer och intressera sig mer för miljöredovisning. N tycker att det idag är så många områden som en revisor skall behärska och säger att han har prioriterat andra områden framför miljöredovisning.

N berättar att det finns miljöexperter inom hans byrå men att han själv aldrig har tagit hjälp av en sådan. Han kontrollerar alltid om de företag han reviderar är tillstånds- eller anmälningspliktigt och om de i så fall redovisat detta i förvaltningsberättelsen. N tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att redovisa den obligatoriska miljöinformation på, dels på grund av att han tycker att miljöfrågor är viktigt och dels på grund av de ekonomiska konsekvenser som företags miljöpåverkan kan medföra.

Revisor N har aldrig reviderat ett företag som brustit i den obligatoriska miljöredovisningen och har därför av naturliga skäl heller aldrig påpekat detta i revisionsberättelsen. Han känner inte till någon revisor som har gjort ett påpekande. N känner till att BFN har utarbetat riktlinjer för hur miljöredovisningen ska upprättas men han tar dock inte hjälp av dessa vid granskning då han tror sig kunna dessa ändå tack vare att han är en flitig läsare av tidskriften *Balans*.

Revisor N tycker att miljöredovisning är viktigt vid bedömning av ett företags finansiella ställning på grund av att företagets miljöpåverkan kan ha stor ekonomisk betydelse. Han tycker dock inte att dagens obligatoriska miljöredovisning ger ett bättre beslutsunderlag då den är alltför kortfattad. Slutligen tror han att det faktum att företagen ska presentera obligatorisk miljöinformation i förvaltningsberättelsen gör att de är mer benägna att arbeta med miljöfrågor. Anledningen till detta är enligt N att miljöområdet har fått mer uppmärksamhet och att företagens ägare blir mer medvetna. Han menar att det tidigare inte var någon som tänkte på miljön i ekonomiska banor och att man nu måste tänka till lite mer.

Analyserande sammanfattning:

- N känner inte att han besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i företagets miljöredovisning.
- N tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att redovisa miljöinformation på.
- N tycker att den obligatoriska miljöredovisningen är alltför kortfattad för att kunna bidra med ett bättre beslutsunderlag för finansiella aktörer.
- N tror att kravet på miljöredovisning i förvaltningsberättelsen gör att företag blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor då miljöområdet nu får mer uppmärksamhet.

5.2.3 Revisor O

Revisor O arbetar som revisor på en av de stora revisionsbyråerna i en medelstor svensk stad och han har varit verksam i drygt sex år.

Revisor O känner till att företagen måste lämna upplysning i förvaltningsberättelsen om deras yttre miljöpåverkan. Han berättar att han fått kännedom om lagen genom den löpande utbildningen han får från sin byrå och att de hela tiden erhåller uppdateringar om nya regler. O tror inte att en eventuell investerare blir klokare av att läsa de få raderna som finns i förvaltningsberättelsen angående miljön. Han tror inte heller att den obligatoriska miljöinformationen underlättar vid en bedömning av ett företags långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga. Däremot tycker han att den frivilliga miljöinformationen är bra då den kan innehålla väsentlig information för externa intressenter om eventuella risker hänförliga till miljöfrågor.

O tycker inte att det finns några kompetensproblem vad gäller att bedöma riktigheten i företagens obligatoriska miljöredovisning. Han poängterar dock att de mindre och medelstora företag han arbetar med skriver så lite om miljöfrågor att han därmed inte upplever några brister i sin kompetens. När det gäller större företag känner han att han inte besitter tillräcklig kompetens. Vidare berättar O att det är svårt att kontrollera ett företags miljöpåverkan och att det inte är något han lägger mycket energi på vid en granskning då han inte bedömer det som särskilt väsentligt ur ett helhetsperspektiv. O tar inte hjälp av någon miljöexpert vid sin granskning av den obligatoriska miljöredovisningen men han vet att experter finns att tillgå inom byrån. Han tror att dessa miljöexperter används av dem som arbetar med börsnoterade företag.

O brukar kontrollera om det företag han reviderar är tillstånds- eller anmälningspliktigt och att den obligatoriska miljöredovisningen i så fall finns med i förvaltningsberättelsen. Han säger sig känna till vilka branscher som normalt sett är tillstånds- och anmälningspliktiga och då alltid kontrollerar detta. O tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöinformationen på och undrar var den annars skulle vara. Han tycker dock att det skulle gå lika bra att presentera informationen i noterna. O har aldrig stött på ett företag som brustit i den obligatoriska miljöredovisningen och han har heller aldrig påpekat detta. Han känner till att BFN har utarbetat riktlinjer gällande den obligatoriska miljöredovisningen och han tar hjälp av dessa i sin granskning.

Revisor O tror att den obligatoriska miljöinformationen gör att de noterade företagen blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor då deras årsredovisning kommer ut i offentlighetens ljus. Men i de onoterade företagen tror O att den obligatoriska miljöredovisningen är av mindre betydelse eftersom denna information är så begränsad.

Analyserande sammanfattning:

- O tror inte att en investerare blir klokare av att läsa de få raderna som finns i förvaltningsberättelsen angående den obligatoriska miljöredovisningen.
- O tycker att det är svårt att kontrollera ett företags miljöpåverkan och påpekar att detta inte heller är något han lägger mycket energi på vid sin granskning eftersom han inte bedömer det särskilt väsentligt sett ur ett helhetsperspektiv.
- O tror att den obligatoriska miljöinformationen gör att de noterade företagen blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor då deras årsredovisning kommer ut i offentlighetens ljus.

5.2.4 Revisor P

Revisor P arbetar i en storstad på en av Sveriges större revisionsbyråer. P har lång erfarenhet av yrket och har varit auktoriserad i snart 15 år och partner i 10 år.

Revisor P känner till att alla företag som är tillstånds- eller anmälningsskyldiga enligt miljöbalken måste lämna upplysningar i förvaltningsberättelsen om företagets påverkan på den yttre miljön. P tycker att lagen är bra då den pressar företagen att tänka på miljön. Han känner inte att han besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i ett företags miljöredovisning och tror att det är ett generellt problem för många revisorer. Inom byrån tar man hjälp av externa miljöexperter när man har frågor angående miljöredovisningen. P har dock aldrig vänt sig till dessa.

P berättar att han alltid kontrollerar om det företag han reviderar är tillstånds- eller anmälningsskyldigt och att de då redovisar detta i förvaltningsberättelsen. Denna kontroll finns med som en punkt i byråns checklistor vid granskning av årsredovisningar. Han tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera den obligatoriska miljöredovisningen i, alternativt hade man kunnat placera informationen i en not. P har aldrig själv påpekat i revisionsberättelsen att ett företags obligatoriska miljöredovisning brustit på något sätt. Revisor P känner till BFNs vägledning och använder sig av dessa vid sin granskning.

Han tror inte att den obligatoriska miljöredovisningen ger ett bättre underlag för investerare vid en bedömning av ett företags finansiella ställning då miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är alltför sparsam och kortfattat. P tror inte heller att företagen blir mera benägna att arbeta med miljöfrågor trots det faktum att de ska presentera obligatorisk miljöinformation i förvaltningsberättelsen.

Analyserande sammanfattning:

- P känner inte att han besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i ett företags miljöredovisning och tror att det är ett generellt problem för många revisorer.
- P kontrollerar alltid om det företag han reviderar är tillstånds- eller anmälningsskyldigt och att de då redovisar detta i förvaltningsberättelsen.
- Revisor P tror inte att den obligatoriska miljöredovisningen ger ett bättre underlag för investerare vid en bedömning av ett företags finansiella ställning.

5.6 Studium av årsredovisningar

Vår initiala avsikt med uppsatsen var att undersöka om företagen uppfyller kraven i den obligatoriska miljöredovisningen. Vi ville därför studera ett större antal svenska företags årsredovisningar år 1999 och 2004 för att se hur kraven efterlevts och om det har skett någon förändring i sättet att redovisa sedan lagen om den obligatoriska miljöredovisningen infördes 1999. Detta visade sig var förenat med påtaglig svårighet så vi valde att förkasta denna idé och söka efter andra frågeställningar. Dock vill vi presentera den empiri vi samlat in i vår undersökning av 17 svenska företags årsredovisningar och beskriva vad vi kan dra för lärdom av detta.

BFN har gett ut sju riktlinjer som beskriver vad som bör finnas med i den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen. BFN beaktar dessa sju punkter som minimikravet för vad som ska ingå i den obligatoriska miljöredovisningen. (12, s. 47) Tre av dessa punkter är av den karaktären att de bara behöver ges upplysning om under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Enligt BFNs mening bör återstående fyra punkter alltid finnas med i förvaltningsberättelsen. (31, s. 27) Dessa är:

1. Upplysning om vilken verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig.
2. Upplysning om vad tillstånds- eller anmälningsplikten avser.
3. För tillståndspliktig verksamhet skall anges om miljöpåverkan i huvudsak sker genom utsläpp till luft, vatten eller mark eller genom avfall eller buller.
4. Ange företagets beroende av den tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheten.

Vidare studerade vi även årsredovisningarna utifrån nedanstående punkter:

5. Om revisor påpekat bristande miljöinformation, enligt ovanstående punkter, i revisionsberättelsen.
6. Om företaget lämnar frivillig miljöinformation på annan plats i årsredovisningen.

Vi sammanställde svaren för dessa sex frågor i tabellerna nedan där "Ja" betyder att de uppfyller kravet, "Nej" att de inte gör det och "-" att de uppfyller alla krav och att fråga fem därför inte ska beaktas.

1999

Företag (17 st)	1	2	3	4	5	6
Alfa Laval*	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Assa Abloy	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Atlas Copco	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Brio AB	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Ericsson	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
LKAB	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Preem	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Sandvik	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
SCA	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Shell	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
SKF	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
SSAB	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Stora Enso	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Strålfors	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Studsvik	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Swedish Match	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Sydskraft	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Antal Ja-svar	14	13	12	5	0	16

* årsredovisning år 2000 då 1999 ej tillgänglig

2004

Företag	1	2	3	4	5	6
Alfa Laval	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Assa Abloy	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Atlas Copco	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Brio AB	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Ericsson	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
LKAB	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Preem	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Sandvik	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
SCA	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
Shell	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
SKF	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Ja
SSAB	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Stora Enso	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja
Strålfors	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Studsvik	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
SwedishMatch*	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Sydskraft	Ja	Ja	Ja	Ja	-	Nej
Antal Ja-svar	13	13	13	5	0	15

* tar dock upp tre av fyra punkter utanför förvaltningsberättelsen (ej beroendepunkten)

Vår undersökning visar att svenska noterade bolag i stora drag uppfyller kraven på den obligatoriska miljöredovisningen, att de gjorde det redan 1999 och att det inte har skett någon större förändring sedan lagen kom. Under undersökningen framgick det att den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen i de flesta fall är mycket kortfattad och att företagen oftast inte redovisar mer än minimikravet. I de fall företagen har brustit i miljöredovisningen har det inte i något fall påpekats av revisorn i revisionsberättelsen. Undersökningen visade också att en stor andel av företagen frivilligt redovisar miljöinformation i sin årsredovisning, nämligen 16 av 17 företag år 1999 och 15 av 17 företag år 2004.

6. Analys

I föreliggande kapitel kommer vi att analysera vår insamlade empiri. För att underlätta för läsaren inleder vi kapitlet med att upprepa vårt syfte och våra tre frågeställningar. Vi presenterar också vårt Excelblad som är till hjälp för vår analys. Därefter analyserar vi våra tre frågeställningar och slutligen gör vi en sammanfattning av vad vi kommit fram till.

6.1 Inledning

Analysen bygger huvudsakligen på den empiri som vi har samlat in under uppsatsens gång, det vill säga intervjuer och studium av årsredovisningar. Vi har sammanställt vårt intervjumaterial i ett Excelblad för att få en bättre överblick över svaren och för att kunna analysera och dra slutsatser utifrån de tre frågeställningar vi ställde upp i inledningskapitlet. Detta Excelblad återfinns som bilaga 2. Utifrån vårt intervjumaterial har vi utarbetat nio frågeställningar som återfinns med svar i detta. För att underlätta för läsaren upprepar vi vårt syfte och våra frågeställningar:

Syftet är att analysera om den obligatoriska miljöinformationen är använd av intressentgrupperna – kreditgivare, placerare och försäkringsbolag, samt att diskutera informationens användbarhet.

Våra tre frågeställningar lyder:

- Har miljöinformationen i förvaltningsberättelsen någon betydelse för kreditgivare, placerare och försäkringsgivare, dvs. målgruppen?
- Har berörda myndigheter relevant information som skulle kunna vara till nytta för kreditgivare, placerare och försäkringsbolag?
- Vad är revisorns inställning till den obligatoriska miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen?

I Excelbladet har vi delat in respondenterna i två grupper; målgruppen och övriga. I målgruppen ingår kreditgivare, försäkringsgivare och placerare. I gruppen övriga ingår kommun, länsstyrelse och revisorer. De frågor som ligger till grund för vårt Excelblad följer nedan. Den kursiverade texten är förkortningar av frågorna vilka återfinns i Excelbladet.

1. *Känner till lagen?*
Känner respondenten till att företag, som är tillstånds- och anmälningspliktiga enligt miljöbalken, är skyldiga att lämna information om dess yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen?
2. *Tar del?*
Tar respondenten del av den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen?
3. *Obligatorisk info tillräcklig?*
Är den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen tillräcklig?
4. *Efterfrågad info?*
I de fall respondenten känner att den obligatoriska miljöinformationen är otillräcklig, vilken miljöinformation efterfrågas i så fall?
5. *Bättre beslutsunderlag?*
Anser respondenten att den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen bidrar till ett bättre beslutsunderlag när det gäller att bedöma företagets långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga?
6. *Arbetar mer?*
Tror respondenten att den obligatoriska miljöredovisningen gör att företagen är mer benägna att arbeta med miljöfrågor?
7. *Rätt plats?*
Är förvaltningsberättelsen rätt plats att presentera den obligatoriska miljöinformationen på eller ska den presenteras någon annanstans?
8. *Tillförlitlig?*
Är miljöinformationen i förvaltningsberättelsen tillförlitlig?
9. *Kompetens?*
Har revisorn tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i den obligatoriska miljöredovisningen?

6.2 Betydelsen av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen för målgruppen

6.2.1 Kreditgivare

Samtliga banktjänstemän² känner till att företag som är tillstånds- och anmälningsskyldiga enligt miljöbalken är skyldiga att lämna information om företagets yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen. Genom våra intervjuer har vi förstått att banktjänstemännen löpande erhåller information om nya lagar och bestämmelser. Vår uppfattning är att våra respondenter inte besitter någon djupare kunskap på miljöområdet. Banktjänstemännen betonade att miljön är en mycket viktig aspekt vid kreditgivning och att man inom banken inhämtar information på egen hand och gör en egen sammanställning av denna vilken används som stöd vid beslutsfattandet. Gemensamt för samtliga intressenter är att de oftast tar del av den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen men samtliga understryker att de inte uppfattar den obligatoriska miljöinformationen som tillräcklig vid beslutsfattandet. Banktjänstemännen tycker att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen är alltför kortfattad och att den obligatoriska miljöinformationen inte säger så mycket.

De kreditgivare vi varit i kontakt med efterfrågar mer information om vilka risker som finns förknippade med företagets verksamhet samt hur de hanterar dessa. En av banktjänstemännen menar att det inte går att standardisera miljöredovisningen utan att miljöredovisningen måste anpassas efter varje enskilt företag eftersom ingen verksamhet är den andra lik. De tycker dock att det positiva med den obligatoriska miljöinformationen är att den fungerar som en "väckarklocka" som uppmärksammar att miljörelaterade risker finns och om det behöver göras vidare efterforskningar. Banktjänstemännen tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöinformationen på men en av dem tycker att den också hade kunnat finnas med bland noterna.

En annan positiv aspekt enligt banktjänstemännen är att de tror att företagen i vissa fall anstränger sig och arbetar mer med miljöfrågor då de nu är skyldiga att redovisa miljöinformation i förvaltningsberättelsen. De tror att detta främst gäller de företag som redan upprättar miljöredovisning samt de stora börsnoterade företagen. En banktjänsteman menar att det skulle innebära "badwill" för ett stort företag att inte redovisa detaljerat om sitt miljöarbete på grund av pressen från allmänheten. Vidare menar han att "det är risken för obehaget som driver lydnaden".

---

² Likställs med kreditgivare

Under intervjuerna kom ett intressant förslag upp. En av banktjänstemännen föreslog att ett objektiva uttalande med fördel skulle kunna göras av en myndighetsperson huruvida företagen uppfyller miljökraven. Han menar att man med en sådan lösning både skulle vinna kompetens och objektivitet.

6.2.2 Försäkringsgivare

Ingen av försäkringsgivarna kände till att tillstånds- och anmälningspliktiga företag måste redovisa företagets yttre miljöpåverkan i förvaltningsberättelsen. Ingen av dem har heller för vana att ta del av den obligatoriska miljöredovisningen då de inte tycker att den är särskilt informativ. De gör hellre egna miljöanalyser av företagen innan de tecknar en försäkring åt en kund. De betonar att miljön är viktig och att de har ett strikt regelverk för miljöanalys inom försäkringsbolaget. De anser att detta system är mer ingående och mer heltäckande vad gäller bedömningen av företagets miljöpåverkan. Den miljöinformation försäkringsbolagen efterfrågar i förvaltningsberättelsen är bland annat vilken miljöpåverkan som uppkommer efter tillverkningsprocessen hos tillverkningsföretag, vilken miljöhänsyn företaget tar, vilka risker som finns förknippade med verksamheten samt vilka miljöskador som kan tänkas uppkomma. Ingen av försäkringsgivarna tycker att den obligatoriska miljöredovisningen ger dem ett bättre underlag för bedömning av företagets framtida finansiella utvecklingsförmåga eftersom de inte tar del av denna information.

Tre försäkringsgivare tror att företagen blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor till följd av kravet på miljöinformation i förvaltningsberättelsen. En av försäkringsgivarna påpekar att han tror att just det faktum att årsredovisningen ofta fungerar som ett led i företagets marknadsföring är en bidragande faktor till att företagen arbetar med miljöfrågor. Samtliga försäkringsgivare tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera den obligatoriska miljöinformationen i.

6.2.3 Placerare

Det har framgått under våra intervjuer att placerare normalt sett inte känner till att det finns ett krav på obligatorisk miljöinformation i förvaltningsberättelsen. Vi lyckades dock komma i kontakt med en placerare som är extra insatt i miljöfrågor då han arbetar med etiska investeringar. Han underströk dock att han utgör en minoritet vad gäller hans kunskaper på området. Merparten av placerarna tar del av den obligatoriska miljöinformationen i förvaltningsberättelsen men de tycker inte att den ger tillräcklig information. De tycker att den är alltför kortfattad och efterfrågar mer utförlig information.

Placerarna tror inte heller att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen utgör ett bättre underlag för bedömning av ett företags finansiella utvecklingsförmåga. De tycker

dock att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöinformationen på eftersom den granskas av revisor och därmed genomgår en kvalitetssäkring. All icke-obligatorisk miljöinformation som företaget lämnar uppfattas som ett led i företagets marknadsföring och är inte lika tillförlitlig som den information som granskas av en revisor. En av placerarna menar dock att det inte spelar någon roll om informationen är granskad av revisor eller inte då företaget alltid kan ”dölja det de vill dölja”. Han menar att det är lättare att omvandla kvalitativ information så att de negativa aspekterna inte framkommer så tydligt som i kvantitativ information varför miljöredovisning bör tas med en ”nypa salt”.

6.2.4 Analys av målgruppen

Vi är av uppfattningen att kunskapen om den obligatoriska miljöredovisningen generellt sett är låg hos målgruppen. Detta visade sig bland annat då vi kontaktade ett större antal respondenter vilka dock valde att avböja vår intervju med argumentet att de inte hade tillräcklig kunskap för att uttala sig på området. De personer som ställde upp var mycket lite insatta på området och majoriteten av de tillfrågade kände inte ens till lagens existens. Hälften av de tillfrågade i målgruppen tar inte ens del av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen. Detta tycker vi är anmärkningsvärt då både SOU 1997:4 och regeringens proposition till lagen, 1996/97:167, understryker att kreditgivare, placerare och försäkringsgivare har ett växande behov av miljöinformation och att det är detta behov man primärt vill tillgodose. Samtliga i målgruppen uppfattar den obligatoriska miljöredovisningen som alltför kortfattad och otillräcklig och att den inte hjälper dem vid deras ekonomiska beslutsfattande. Detta leder till att den obligatoriska miljöinformationen inte uppfyller IASBs krav på relevans, det vill säga informationen är inte användbar för målgruppen.

Ett annat av IASBs kvalitativa kriterier är begriplighet. Läsaren till finansiella rapporter förutsätts besitta en viss förkunskap i ekonomiska termer och redovisning. Det kan dock inte förutsättas att läsaren av miljöredovisningen besitter sådan förkunskap om miljöaspekter och tekniska termer att denna fullt kan tillgodogöra sig informationen. Under våra intervjuer har det framkommit att respondenterna inte har några problem med att förstå den information som står i förvaltningsberättelsen med anledningen att den är så kortfattad. Några ställer sig frågande till vad denna kortfattade information egentligen ger för värde.

Vi tror att så länge den lagstadgade informationen inte uppfyller målgruppens behov kommer de fortsättningsvis att använda sig av egna analysmodeller och samla information från andra källor. Detta är ytterligare en aspekt som pekar på att kravet på relevans inte uppfylls. Målgruppen skulle enligt vår mening ha större nytta av en upplysning om kopplingen mellan företagets yttre miljöpåverkan och de affärsrisker som eventuellt kan uppkomma av dessa. Hade lagstiftningen kring den obligatoriska miljöredovisningen fokuserat på att förse målgruppen med denna information tror vi att den hade varit mer relevant för målgruppens beslutsfattande. Vi tycker att Sverige också

borde titta på hur den norska lagstiftningen är utformad. I Norge är företagen också skyldiga att lämna information om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras för att förhindra eller reducera företagets yttre miljöpåverkan. Vi tror att denna information hade varit till stor nytta även för de svenska intressenterna.

6.3 Myndigheters information som kan vara till nytta för målgruppen

Under våra intervjuer med kommun och länsstyrelse har det framkommit att de varje år erhåller information från företagen i form av den årliga miljörapporten samt vid olika tillståndsprovningar och i samband med tillsynsbesök. Det finns således omfattande och väldokumenterad information om företagens miljöpåverkan hos dessa myndigheter. All information som kommer in till myndigheterna är offentlig och vi tycker att det är anmärkningsvärt att varken kreditgivare, placerare och försäkringsgivare vänder sig till dem för att ställa frågor och få information om olika företag. Vi har förstått att detta beror på att de gör sina egna rapporter och analyser av företaget utifrån den information de själva inhämtar från företaget.

Vi har förstått att de personer som sitter med dessa ärenden på kommun och länsstyrelse är mycket insatta och har stor kompetens på området. Vi tycker att det är synd att denna resurs inte tas tillvara på av målgruppen då det hade besparat dem både tid och pengar. Hämtar man informationen från en myndighet slipper man samla in all information själv via företaget och man kan då lägga kraften på att göra finansiella riskanalyser utifrån denna information. Myndigheterna kan också ses som en objektiv informationskälla varför tillförlitligheten i informationen torde bli högre än om man hämtar informationen direkt från företaget där den i allt högre grad kan vara utsatt för vinklade uttalanden. Myndigheterna är istället en oberoende part som besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i miljöinformationen.

Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv anser vi att det hade varit optimalt om både myndigheter och målgruppen hade kunnat använda sig av den obligatoriska miljörapporten. Men vid intervjuerna med kommun och länsstyrelse fick vi intrycket att miljörapporten är väldigt anpassad efter myndigheternas behov då de i dagsläget är de huvudsakliga användarna. Vi föreslår därför att man upprättar ett gemensamt miljöinformationssystem som är bättre anpassat efter målgruppens informationsbehov. Nyttan av att utveckla ett miljöinformationssystem måste relateras till kostnaden, men vi tror ändå att samhället har att vinna på det på sikt.

6.4 Revisorns inställning till den obligatoriska miljöredovisningen

Samtliga revisorer vi intervjuat kände till lagen om den obligatoriska miljöredovisningen och alla tar del av den vid granskning men en revisor påpekar att han inte lägger någon större vikt vid den. Alla revisorer ställer sig tveksamma till om den obligatoriska miljöredovisningen leder till att utomstående intressenter får ett bättre beslutsunderlag då de anser att informationen i förvaltningsberättelsen är alltför begränsad. Det råder delade meningar om huruvida företagen blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor till följd av lagen. En revisor tror att kravet på miljöinformation i förvaltningsberättelsen leder till att de noterade företagen arbetar mer med miljöfrågor då deras årsredovisning i större utsträckning granskas av allmänheten. Däremot tror han inte att det har någon betydelse i ett mindre och onoterat företag.

Samtliga revisorer tycker att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera den obligatoriska miljöinformationen på. Två revisorer tycker att det eventuellt skulle kunna presenteras i en not. Ingen av revisorerna ansåg sig besitta tillräcklig kompetens för att kunna granska och bedöma riktigheten i den lagstadgade miljöinformationen i förvaltningsberättelsen. Det har framkommit under intervjuerna med kreditgivare och placerare att de i stor utsträckning litar på miljöinformationen i förvaltningsberättelsen med hänvisning till att revisorn har granskat den. Den övriga miljöinformationen som företagen lämnar upplevs som ett led i företagets marknadsföring. Vi har också förstått att revisorn inte har någon möjlighet att i praktiken kontrollera riktigheten i de uppgifter företagen lämnar, vilket innebär att IASBs krav på tillförlitlighet i miljöinformationen inte kan garanteras. Vi upplever att revisorn i sin granskning endast tittar på om företagets obligatoriska miljöredovisning lever upp till BFNs rekommendationer. Under uppsatsens gång har det framkommit att dessa rekommendationer inte tillgodoser det behov som kreditgivare, försäkringsgivare och placerare har.

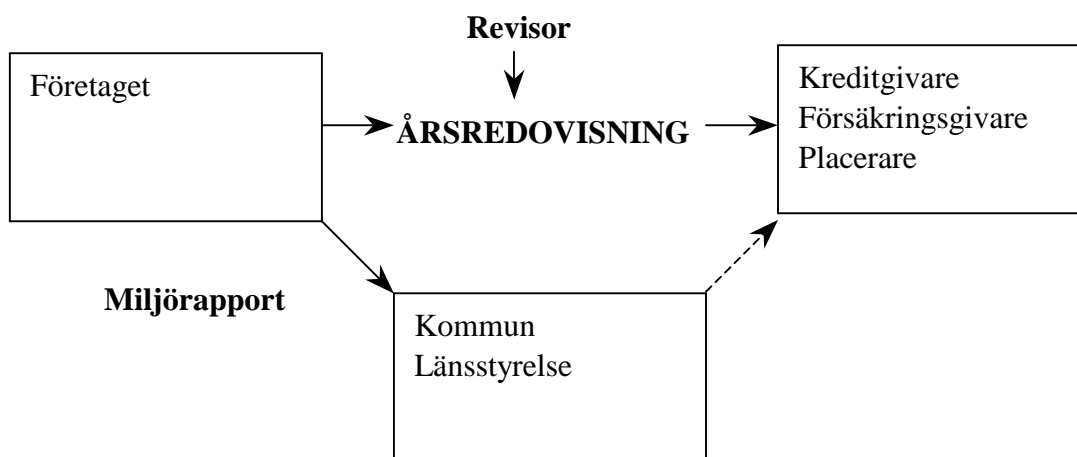
De senare åren har det blivit allt tydligare att revisorn åläggs fler och fler uppgifter som ligger utanför hans normala kompetensområde, exempelvis lagen om revisorns anmälningsskyldighet. Under våra intervjuer har det framkommit att de som läser årsredovisningen upplever att allt som revisorn förväntas granska är kvalitetssäkrat. Det är orimligt att förvänta sig att revisorn ska besitta kompetens på alla nya områden som han nu förväntas granska. Revisorns roll har idag utökats och det råder stora förväntningar från allmänheten på vad revisorn kan och bör granska. Förväntningsgapet tycks hela tiden växa till följd av ständigt nya uppgifter som åläggs revisorn.

Nu när den lagstiftande makten även ålagt revisorn att granska och garantera riktigheten i företagets miljöredovisning måste man ha i åtanke vad följderna av detta kan bli. Om man nu kräver att revisorns granskning ska täcka in alla dessa områden måste den tid som revisorn lägger ner på ett uppdrag förlängas och mer experter kallas in. I förlängningen kan detta leda till att revisionsarvodet ökar markant vilket inte är bra för svenskt näringsliv då det medför ökade kostnader.

6.5 Sammanfattande analys

Miljöfrågor ligger rätt i tiden och detta märks inte minst av att det är ett ständigt återkommande ämne i dagspressen samt att nya krav och lagar hela tiden uppkommer på både nationell och internationell nivå. De trender vi ser på internationell nivå är bland annat det utvecklingsarbete som bedrivs av internationella organisationer såsom FEE, GRI och ADVANCE. Dessa organisationers arbete är positivt och vi efterfrågar internationella miljölagar som är gemensamma för alla länder av främst två skäl. För det första ställer vi oss frågande till vad det egentligen har för betydelse i det stora hela att ett litet land som Sverige stiftar nationella miljölagar då arbetet med att förbättra miljön måste ske på en global nivå. För det andra tycker vi att redovisningsarbetet kompliceras då många företag i Sverige har dotterbolag utomlands som inte omfattas av den svenska miljölagstiftningen.

Lagen stiftades i enlighet med kapitalmarknadsperspektivet, det vill säga att redovisningsinformationen ska vara till hjälp för intressenter i deras ekonomiska beslutsfattande. Vi har utarbetat nedanstående modell för att visa flödet av dagens miljöinformation:

Figur 6.1 Informationsflödet av miljöinformation

I dagsläget upprättas miljöredovisningen av företaget, granskas av revisorn och publiceras i årsredovisningen. Enligt SOU 1997:4 *Förbättrad miljöinformation* riktar sig miljöinformationen i årsredovisningen till kreditgivare, försäkringsgivare och placerare. Under arbetets gång har det tydligt framkommit att den obligatoriska miljöredovisningen inte är använd eller användbar för den avsedda målgruppen i den utsträckning som var förhoppningen från lagstiftarens sida. Lagen är förknippad med en hel del problem där ett stort problem är att kreditgivare, försäkringsgivare och placerare

inte har fått sitt behov av miljöinformation tillgodosett. Därmed uppfyller inte miljöredovisningen IASBs krav på relevans. Vi tror att detta beror på att det saknas en kartläggning över vad som är relevant miljöinformation för målgruppen och att nuvarande lag endast blir en skrivbordprodukt och att företagen ser lagen som ett nödvändigt ont.

Enligt vår mening skulle miljöredovisningen bli mer relevant för målgruppen om den fokuserar på kopplingen mellan företagets yttre miljöpåverkan och de affärsrisker som eventuellt kan uppkomma på grund av detta. Under intervjuerna med målgruppen framkom att den information de efterfrågar och således samlar in är just vilka finansiella risker som förknippas med verksamheten. Denna koppling är i dagsläget svag i både lag och normer och vi ställer oss frågande till varför BFN inte har ställt upp sina kriterier enbart utifrån denna aspekt. Den enda koppling som görs i riktlinjerna är att företaget bör redovisa hur pass beroende de är av den miljöpåverkande verksamheten. Däremot ges inga riktlinjer för i vilka termer företagen ska uttrycka detta beroende vilket kan ge upphov till en alltför subjektiv bedömning. Dessutom utvisar vårt studium av årsredovisningar att mycket få företag faktiskt redovisade detta beroende i förvaltningsberättelsen.

Det tillståndspliktiga företaget lämnar också in en årlig miljörapport till kommun eller länsstyrelse. Förutom miljörapporten får även kommun och länsstyrelse in information om företaget via ansökningar och ändringar av tillstånd och via tillsynsbesök. Den streckade pilen i figur 6.1 visar att kreditgivare, försäkringsgivare och placerare har möjlighet att ta del av miljöinformationen som finns hos kommun och länsstyrelse då den är offentlig. Under våra intervjuer framgick det att målgruppen främst inhämtar information på egen hand och varken från miljöinformationen som finns i förvaltningsberättelsen eller den information som finns hos kommun och länsstyrelse. Vi tror att mycket av den informationen som finns hos kommun och länsstyrelse skulle kunna vara till nytta för målgruppen. För att denna information ska bli användbar för målgruppen krävs att den anpassas till de skiftande informationsbehoven som finns hos kreditgivare, försäkringsgivare och placerare.

I förarbetena har det tidigare uttryckts en svårighet med att skapa ett aggregerat system för miljöinformationen då beslutsituationerna i målgruppens verksamheter är så pass skiftande. Kommun och länsstyrelse har redan mycket kunskap om företagets miljöpåverkande verksamhet samt kompetens att bedöma riktigheten i företagets miljöredovisning men vi tror ändå att det i förlängningen vore en bättre lösning om man utarbetar ett gemensamt miljöinformationssystem. Detta system borde enligt oss innefatta sådan information som gör att man kan relatera företagets miljöpåverkan med dess affärsrisk. Som tidigare nämnts visar uppställningen som görs i SOU 1997:4 *Förbättrad miljöinformation* kopplingen mellan olika miljöfaktorer och de finansiella risker som kan uppkomma av detta. Uppställningen kan med fördel fungera som riktlinjer vid utformningen av ett miljöinformationssystem som innehåller relevant information för målgruppen.

Vi anser inte att ett gemensamt miljöinformationssystem ska utesluta miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen då denna tillgodoser en vidare krets av företagets olika intressentgrupper då årsredovisningen är en lättillgänglig informationsskälla. Miljöinformationen i förvaltningsberättelsen skapar också legitimitet för företagets verksamhet vilket är en viktig resurs för företaget eftersom det idag ställs högre krav på transparens. En förutsättning för miljöinformationens användbarhet är att den kvalitetssäkras av tredje part. Ett stort problem som vi dock ser hos miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen är att revisorn inte har tillräcklig kompetens eller möjlighet att göra en korrekt granskning av den vilket gör att dess tillförlitlighet kan ifrågasättas. Vårt förslag blir därför att kommun eller länsstyrelse granskar företagets miljöredovisning istället för att revisorn gör det. Vinsten med denna lösning är att en objektiv och sakkunnig person utför granskningen.

Då vi under uppsatsens gång läst många olika företags årsredovisningar vill vi kommentera den frivilliga miljöinformationen som företagen presenterat, trots att det faller utanför vårt syfte. Man kan fråga sig om den frivilliga informationen som företagen presenterar i årsredovisningen är mer användbar för intressenterna än den ”ofrivilliga” informationen med tanke på att omfattningen på den frivilliga informationen i hög grad överstiger omfattningen på den obligatoriska miljöinformationen. Vi hävdar dock att den frivilliga informationen inte är anpassad efter intressenternas behov utan snarare är ett led i företagets marknadsföringsstrategi och vi konstaterar att företagen redovisar frivillig miljöinformation för att skapa legitimitet för verksamheten hos sina intressenter. Det framgår tydligt att företagen med vackra ord och beskrivningar vill skapa en viss image hos dessa.

I sammanhanget är det viktigt att hålla i åtanke att BFNs riktlinjer inte är lag men att dessa ändå kan åberopas för att fastställa vad som innefattas i begreppet ”god redovisningssed”. Det är inte ovanligt att marknaden själv utvecklar praxis det vill säga en allmänt vedertagen ”sanning” för hur man ska presentera och redovisa information. När det gäller miljöredovisning är det en tänkbar situation att annan praxis än BFNs riktlinjer utvecklas då dessa inte är tillräckligt anpassade efter markandens behov. Bland annat kan man se att ett antal svenska företag väljer att upprätta hållbarhetsredovisning enligt GRIs riktlinjer då utvecklingen på den internationella arenan är att redovisa miljömässiga, ekonomiska och sociala dimensioner av företagens verksamheter. För att kunna konkurrera på en global nivå är det nödvändigt för stora internationella företag i Sverige att anpassa sig efter utvecklingen och de nya krav som uppkommer utomlands.

Enligt lagen är tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter skyldiga att lämna upplysningar om företagets yttre miljöpåverkan. Det framgår av formuleringen att lagstiftaren har valt att hålla lagen opreciserad och öppen och således överlämnat till normgivande organ att vidare precisera dess innebörd. Detta öppnar upp för en flexibel lagtolkning då man inte behöver genomföra en lagändring varje gång ny praxis utvecklas på området. Vi anser inte att det är lagen det är fel på utan snarare BFNs riktlinjer eftersom dessa inte verkar för att tillgodose den i förarbetena angivna målgruppen med relevant miljöinformation. BFN anser att deras riktlinjer är minimikrav

för vad företaget förväntas presentera i förvaltningsberättelsen men mycket tyder på att dessa riktlinjer snarare ses som maximikrav hos företagen.

7. Avslutande diskussion

I föreliggande kapitel presenterar vi de slutsatser vi kommit fram till under uppsatsskrivandets gång. För att ge struktur till den avslutande diskussionen använder vi oss av våra tre frågeställningar för att besvara uppsatsens syfte. Kapitlet avslutas med förslag till vidare studier.

7.1 Sammanfattande slutsatser

Under uppsatsens gång har vi analyserat om den obligatoriska miljöredovisningen är använd av intressentgrupperna – kreditgivare, placerare och försäkringsbolag, samt diskuterat informationens användbarhet. För att kunna besvara vårt syftet ställde vi inledningsvis upp tre frågeställningar: miljöinformationens betydelse för målgruppen, myndigheters information som kan vara till nytta för målgruppen och revisorns inställning till den obligatoriska miljöredovisningen.

- Betydelsen av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen för målgruppen

Vi har observerat att kunskapen om den obligatoriska miljöredovisningen är låg hos målgruppen. Det visade sig att hälften av de tillfrågade i målgruppen inte tar del av denna information. Samtliga uppfattar miljöinformationen i förvaltningsberättelsen som alltför kortfattad och otillräcklig och att den är därför inte till nytta för dem vid deras ekonomiska beslutsfattande. Respondenterna i målgruppen gör egna miljöanalyser utifrån den information som de inhämtar på egen hand. För att miljöinformationen i förvaltningsberättelsen ska ha någon betydelse för målgruppen bör den innehålla upplysningar om de risker företagets miljöpåverkan kan ge upphov till. Målgruppen bör således få information om kopplingen mellan företagets yttre miljöpåverkan och de eventuella affärsrisker som kan uppkomma till följd av dessa.

- Myndigheters information som kan vara till nytta för målgruppen

Kommun och länsstyrelse får information från företagen genom den årliga miljörapporten samt vid tillståndsprovningar och tillsynsbesök. Dessa myndigheter besitter således omfattande och väldokumenterad information om företagets miljöpåverkan. Vi tycker att det är anmärkningsvärt att denna information inte används av målgruppen då det hade sparat dem både tid och pengar. Myndigheterna kan också ses som en objektiv informationskälla och tillförlitligheten i informationen torde bli

högre än när målgruppen samlar in information direkt från företaget. Vårt förslag är därför att ett gemensamt miljöinformationssystem upprättas så att målgruppen kan använda detta som sin primära informationskälla vid det ekonomiska beslutsfattandet och på så vis slipa inhämta information på egen hand.

➤ Revisorns inställning till den obligatoriska miljöredovisningen

Samtliga revisorer ställer sig tveksamma till om den obligatoriska miljöredovisningen gör att intressenter får ett bättre beslutsunderlag då informationen är mycket begränsad. En revisor tror att kravet på miljöinformation gör att de noterade bolagen arbetar mer med miljöfrågor då deras årsredovisning i större utsträckning granskas av allmänheten men att det saknar betydelse för de mindre och onoterade företagen. Ingen av revisorerna anser sig ha tillräcklig kompetens för att kunna granska och bedöma riktigheten i den lagstadgade miljöinformationen.

Avslutande ord

Det har tydligt framkommit under uppsatsens gång att den obligatoriska miljöredovisningen varken är använd eller användbar i den utsträckning som var förhoppningen från lagstiftarens sida. Målgruppen, dvs. kreditgivare, placerare och försäkringsgivare, får inte sitt informationsbehov tillgodosett via miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen. Vi vill hävda att lagens utformning i dagsläget endast blir en skrivbordsprodukt och att företagen ser den som ett nödvändigt ont. Vi har också märkt att BFNs riktlinjer betraktas som maximikrav snarare än minimikrav.

För att öka användbarheten av den obligatoriska miljöredovisningen bör en tydligare koppling göras mellan företagets yttre miljöpåverkan och de eventuella affärsrisker som kan uppkomma till följd av dessa. Vårt förslag är att man utarbetar ett gemensamt miljöinformationssystem som innefattar sådan information som gör att man kan relatera företagets miljöpåverkan med dess affärsrisk. Dessutom borde den svenska regeringen och riksdagen inspireras av den norska miljölagstiftningen där företagen också är skyldiga att upplysa om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras för att förhindra eller reducera företagets yttre miljöpåverkan. Då det framkommit att revisorerna inte har tillräcklig kompetens för att kvalitetssäkra miljöinformationen föreslår vi istället att kommun eller länsstyrelse står för denna granskning. Vinsten med denna lösning är att en sakkunnig person utför granskningen och att man då kan öka kraven på informationens omfattning och begriplighet. Detta gör att miljöinformationen inte blir en ritual.

Lagstiftaren har valt att hålla lagen om miljöredovisning opreciserad och öppen och således överlämnat till normgivande organ att fastställa dess vidare innebörd. Detta öppnar upp för en flexibel lagtolkning då man inte behöver genomföra en lagändring varje gång ny praxis utvecklas på området. Vi anser inte att det är lagen det är fel på utan snarare BFNs riktlinjer eftersom dessa inte verkar för att tillgodose den i förarbetena angivna målgruppen med relevant miljöinformation.

7.2 Förslag till vidare studier

Det hade varit intressant att studera hur miljöinformationssystemet skulle kunna utformas för att tillmötesgå målgruppens miljöinformationsbehov. Därmed är det också nödvändigt att göra en mer utförlig kartläggning av deras informationsbehov. Det hade också varit intressant att undersöka myndigheters möjligheter till att granska företagens obligatoriska miljöredovisning då det har framkommit att revisorerna inte besitter den kompetens som krävs för att kunna göra denna granskning. Slutligen vore det av stort värde att studera miljöredovisning ur ett internationellt perspektiv och undersöka möjligheterna för att upprätta ett enhetligt miljöredovisningssystem länderna emellan.

8. Källförteckning

1. Aktuell information, (1999), Balans nr 1 1999
2. Andersen, Ib (1998) *Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur
3. Artsberg, Kristina (2003) *Redovisningsteori – policy och – praxis*, upplaga 1:1, Liber Ekonomi
4. BFN U 96:6 ”Förvaltningsberättelsens innehåll”
5. BFN U98:2 ”Miljöinformation i förvaltningsberättelsen”
6. Bruzelius, Lars H, Skärvad, Per-Hugo (2000) *Integrerad organisationslära*, Studentlitteratur
7. Cerin, Pontus (2005) ”Legitimitet i den frivilliga hållbarhetsredovisningen”, *Balans* nr 11 2005
8. FARs samlingsvolym del I (2003),
  - a) Årsredovisningslagen 2 kap, 1§
  - b) FAR: vägledning – om årsredovisning i aktiebolag
9. Flening, Birgit (1998) ”Ny norsk redovisningslag om miljöinformation – förebild för den svenska”, *Balans* nr 10 1998
10. Hellner, Jan, Johansson, Svante (2002) *Skadeståndsrätt*, Jan Hellner, Svante Johansson och Norstedts Juridik AB, sjätte upplagan
11. Holme, Idag Magne, Solvang Krohn, Bernt (1997) *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*, andra upplagan, Studentlitteratur
12. Holmqvist – Larsson, Anna-Carin (1999) ”Miljön tar plats i förvaltningsberättelsen”, *Balans* nr 1 1999
13. Holmqvist-Larsson, Anna-Carin, (1998), ”Ny norsk redovisningslag om miljöinformation – förebild för den svenska”. *Balans* nr 10 1998
14. <http://www.advance-project.org/>

15. <http://www.advance-project.org/sustainablevalue/index.html>
16. http://www.fasb.org/project/conceptual_framework.shtml
17. <http://www.fee.be>
18. http://www.fee.be/publications/default.asp?library_ref=4&content_ref=284
19. http://www.fee.be/publications/default.asp?library_ref=4&content_ref=281
20. http://www.fee.be/publications/default.asp?library_ref=4&content_ref=270
21. <http://www.globalreporting.org>
22. <http://www.globalreporting.org/guidelines/2002.asp>
23. Höglund, Olle (2003) *Sveriges Rikes Lag*, Norstedts Juridik AB, 124:e upplagan
  - a) Miljöbalken 1 kap 1 §
  - b) ÅRL 6 kap 1 § stycke 3
  - c) Miljöbalken 30 kap *Miljösanktionsavgifter*
24. Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Studentlitteratur
25. Larfeldt, Agnes (1999) ”De nya reglerna om miljöredovisning i årsredovisningslagen”, *Balans* nr 5 1999
26. Larsson, Lars-Olle (1998) ”Så deltar revisorerna i det internationella arbetet med miljöredovisning och miljörevision”, *Balans* nr 2 1998
27. Larsson, Lars-Olle, (1999) ”Varierande kvalitet på miljöredovisning får FEE att skapa ett stabilt ramverk”, *Balans* nr 4 1999
28. Larsson, Lars-Olle (2001) ”Vad gör miljöredovisningar trovärdiga”, *Balans* nr 1 2001
29. Ljungdahl, Fredrik (1999) *Utveckling av miljöredovisning – praxis, begrepp, orsaker*, Lund Univ. Press 1999
30. Ljungdahl, Fredrik, Dahlström, Henrik (2001) ”Miljöinformation i förvaltningsberättelsen – erfarenheter och observationer”, *Balans* nr 10 2001
31. Ljungdahl, Fredrik (2005) ”Många brister i obligatorisk miljöinformation”, *Balans* nr 8-9 2005

32. Lundahl, Ulf, Skärvad, Per-Hugo (1992) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, andra upplagan, Studentlitteratur
33. Moberg, Krister (2003), *Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar, sekretess*, Norstedts Juridik AB, Andra upplagan
34. Norregårdh, Marie (1999) ”Revisorns beaktande av miljöfrågor vid granskning av årsredovisningen”, *Balans* nr 5 1999
35. Patel, Runa, Davidsson, Bo (1994) *Forskningsmetodikens grunder*, andra upplagan, Studentlitteratur
36. Regeringens Proposition 1996/97:167 ”Miljöredovisning och miljöinformation i näringslivet”
37. SOU 1997:4 ”Förbättrad miljöinformation”, betänkande av miljöinformationsutredningen, Stockholm 1997
38. Thomasson, Jan (2002) *Extern redovisning och finansiell analys*, Upplaga 10, Liber Ekonomi
39. www.domstolsverket.se
40. www.m.lst.se/index.cfm?page=C0F53BAD-347D-EED3-FD3C548961968068&markwords=tillst%C3%A5ndsplikt
41. www.kpmg.se/pages/102966.html
42. www.icc.se/policy/society/societyart.htm
43. http://www.deloitte.com/dtt/press_release

Bilaga 1 - Frågor till respondenter

Frågor till kreditgivare, placerare och försäkringsbolag

1. Känner du till att det kom ett lagtillägg 1999 som innebär att alla företag som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken måste lämna upplysningar i förvaltningsberättelsen om företagets påverkan på den yttre miljön?
2. Tar du del av miljöinformationen i förvaltningsberättelsen? Varför, varför inte?
3. Vad tittar ni på när ni bedömer de risker som finns förknippade med ett företags miljöpåverkan och hur inhämtar ni den informationen?
4. Hur stor vikt fäster du vid miljöredovisning när du bedömer ett företags finansiella ställning?
5. Känner du att du fått större underlag för bedömningen av företagets långsiktiga finansiella utvecklingsförmåga på grund av den utökade miljöinformationen i förvaltningsberättelsen?
6. Är miljöinformationen i förvaltningsberättelsen begriplig?
7. Är miljöinformationen i förvaltningsberättelsen jämförbar mellan olika företag?
8. Påverkar miljöinformationen i förvaltningsberättelsen ditt beslut, dvs. är den relevant?
9. Är miljöinformationen i förvaltningsberättelsen tillförlitlig?
10. Vilken miljöinformation efterfrågar du i förvaltningsberättelsen?
11. Är förvaltningsberättelsen rätt plats att presentera den obligatoriska miljöinformation på?
12. Tror du att det faktum att företagen skall presentera miljöinformation i förvaltningsberättelsen gör att de blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor?

Frågor till kommun och länsstyrelse

1. Hur får ni tag på informationen angående företagets miljöpåverkan?
2. Vilken information får ni av företagen angående deras miljöpåverkan?

3. Vad använder ni miljöinformationen till?
4. Är all miljöinformation som ni erhåller från företagen offentlig handling och om så är fallet hur får man tag på den?
5. Tror du att det underlag som ni får in skulle kunna vara till nytta för företagens olika intressenter när de bedömer företagets finansiella ställning?
6. Är det många som vänder sig till er för att få information om olika företags miljöpåverkan och i så fall vilka är dessa personer?
7. Anser ni att förvaltningsberättelsen är rätt plats att presentera miljöinformationen på?
8. Tror du att det faktum att företagen skall presentera miljöinformation i förvaltningsberättelsen gör att de blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor?

Frågor till revisorer

1. Känner du till att det kom ett lagtillägg 1999 som innebär att alla företag som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken måste lämna upplysningar i förvaltningsberättelsen om företagets påverkan på den yttre miljön?
2. Vad är din inställning till den obligatoriska miljöredovisningen?
3. Känner du att du besitter tillräcklig kompetens för att kunna bedöma riktigheten i ett företags miljöredovisning?
4. Tar du hjälp av någon miljöexpert vid granskningen av den obligatoriska miljöredovisningen?
5. Brukar du alltid kontrollera om det företag du reviderar är tillstånds- eller anmälningspliktigt samt att företaget då redovisat detta i förvaltningsberättelsen?
6. Är förvaltningsberättelsen rätt plats att presentera miljöinformation på?
7. Har du någon gång påpekat i revisionsberättelsen om det funnits brister i den obligatoriska miljöredovisningen?
8. Känner du till att BFN har utarbetat riktlinjer för hur miljöredovisningen i förvaltningsberättelsen ska utformas?
9. Tar du hjälp av dessa riktlinjer i din granskning?

10. Ger denna obligatoriska miljöinformation bättre underlag vid bedömning av ett företags finansiella ställning?
11. Tror du att det faktum att företagen skall presentera miljöinformation i förvaltningsberättelsen gör att de blir mer benägna att arbeta med miljöfrågor?

Bilaga 2 - Excelblad

X = ej besvarad

Respondenter	1. Känner till lagen?	2. Tar del?	3. Obligatorisk info tillräcklig?
Målgruppen			
Banktjänsteman A	Ja	Ibland	Nej, skriver egna PM
Banktjänsteman B	Ja	Ja	Nej, tar in komplettering
Banktjänsteman C	Ja, men ingen djupare kunskap	Ja	Nej, för kortfattad
Försäkringsgivare D	Nej	Nej	X
Försäkringsgivare E	Nej	Nej	Nej, inte så informativ
Försäkringsgivare F & G	Nej	Nej	Nej, gör egen miljöanalys
Placerare H	Ja	Ja	Nej
Placerare I	Nej	Ja, om företaget trycker på det	Nej, vill ha mer information
Placerare J	Nej	Nej	X
Övriga	X	X	
Länsstyrelse K	X	X	X
Kommun L			X
Revisor M	Ja	Ja, vid granskning	X
Revisor N	Ja	Ja, vid granskning	X
Revisor O	Ja	Ja, vid granskning men lägger inte så mycket tid på det	X
Revisor P	Ja	Ja, vid granskning	X

X = ej besvarad

Respondenter	4. Efterfrågad info?	5. Bättre beslutsunderlag?	6. Arbetar mer?
Målgruppen			
Banktjänsteman A	Beror på typ av företag	Nej	Ja, de som redan gör det
Banktjänsteman B	Riskerna och dess hantering	Nej, alltför sparsam och kortfattad	Ja, de stora företagen
Banktjänsteman C	Mer information	Nej, men medvetenheten ökar	Ja, i enstaka fall
Försäkringsgivare D	Miljöpåverkan efter tillverkningsprocessen	Nej, tittar inte på den	X
Försäkringsgivare E	Miljöhänsynen	Nej, tittar inte på den	Ja, pga marknadsföring
Försäkringsgivare F & G	Risker & direkta miljöskador som kan uppkomma	Nej, tittar inte på den	Ja, märkt en förändring
Placerare H	Mer info, tex energiåtgång & koldioxidutsläpp	Nej, användarna är inte insatta i miljövetenskap	X
Placerare I	Utförligare info, tex utsläpp och ansvarstagande utomlands	Nej, kanske för de som tar del av den	X
Placerare J	X	Nej tittar inte på den	X
Övriga			
Länsstyrelse K	X	X	X
Kommun L	X	X	Ja, sätter press på företagen
Revisor M	Riskerna och dess hantering	Nej	Nej, då den är så kortfattad
Revisor N	X	Nej, alltför kortfattad	Ja, medvetenheten ökar hos företaget
Revisor O	X	Marginellt, så få rader	Ja, de noterade företagen
Revisor P	X	Nej, alltför sparsam	Nej

X = ej besvarad

Respondenter	7. Rätt plats?	8. Tillförlitlig?	9. Kompetens?
Målgruppen			
Banktjänsteman A	Ja	X	X
Banktjänsteman B	Ja, en väckarklocka	Ja, granskad av revisorn	X
Banktjänsteman C	Ja, eller i not	X	X
Försäkringsgivare D	Ja	X	X
Försäkringsgivare E	Ja	X	X
Försäkringsgivare F & G	Ja, sätter press på företagen	X	X
Placerare H	Ja	Ja, granskad av revisorn	X
Placerare I	Ja, hamnar under revisorns granskning	Går att dölja det man vill dölja	X
Placerare J	X	X	X
Övriga			
Länsstyrelse K	Tveksam	X	X
Kommun L	Ja, så miljön är viktig	X	X
Revisor M	Ja, logiskt att ha den här	X	Ej tillräcklig
Revisor N	Ja, pga ev. ekonomiska konsekvenser i framtiden, miljön är viktig	X	Ej tillräcklig
Revisor O	Ja, eller i not	X	Ej tillräcklig i stora företag
Revisor P	Ja, eller i not	X	Ej tillräcklig